

- א. א. 1 ואֶלְפִסְנֶדְרוֹס מֶלֶךְ הַמוֹקְדוֹנִים הַשְּׁלִים חוֹק חֵייוֹ לֵאחֹר שֶׁהַחֵרִיב אֶת מַלְכוּת
2 הַפֶּרְסִים וְקִבֵּעַ אֶת הַסְּדָרִים בִּיהוּדָה בְּאוֹפֶן הַמְּסוּפָּר לַמַּעֲלָה. וּבְבוֹא הַהִפְכָּה וּמַלְכוּתוֹ
3 הִיטָה לְרַבִּים הַשְּׁתַּלֵּט אֲנִטִּיגוֹנוֹס עַל אֲסִיָּה, סִלְבָּקוֹס עַל בָּבֶל וְהַעֲמִים (הַיּוֹשְׁבִים) שָׁם,
לְזוֹסִימָאֶכּוֹס שֶׁלֹּט עַל הַהֶלְסְפוֹנְטוֹס, וּמוֹקְדוֹן הִיטָה בְּיָדֵי קְאֶסְאֶנְדְּרוֹס, וְתַלְמִי בֶן לֶאגוֹס
4 לָקַח אֶת מִצְרִים. וּמִכִּיוּן שֶׁהָיוּ רַבִּים וְהֵם מִתְחַרְיִם עַל שְׁלֹטוֹנָם הִתְגַּלְעוּ מִלַּחְמוֹת רָצוֹן
5 פּוֹת וּמִמוֹשְׁכוֹת וְהַעֲרִים סָבְלוּ צָרוֹת וְקִיפְחוּ רַבִּים מֵאוֹכְלוֹסִיָּהּ בִּקְרִיבוֹת עַד שֶׁנִּטְלָה
סוּרְיָה כּוֹלָה מִיַּד תַּלְמִי בֶן לֶאגוֹס, שֶׁכִּינָה עֲצָמוֹ סוֹטִיר אוֹתָהּ שַׁעָה, אֶת הַפֶּךְ (מִשְׁמַעוֹר־
6 תוֹ) שֶׁל כִּינּוּיוֹ זֶה. (מֶלֶךְ) זֶה לָכֵד גַּם אֶת יְרוּשָׁלַיִם בַּעֲזָרָמָה וּבִמְרָמָה. שָׁכַן בָּא אֶל הָעִיר
בַּשַּׁבָּת, כִּאִילוֹ כְּדִי לְהַקְרִיב, וּמֵאַחֵר שֶׁהִיְהוּדִים לֹא הִתְגּוֹנְנוּ בַּפְּנִי, שֶׁהָרִי לֹא חֲשָׁדוֹהוּ
בִּשְׁמוֹ מַעֲשֵׂה־אִיבָה וְלֹא חֲשָׁשׁ מִשּׁוֹם דָּבָר וְאוֹחוֹ יוֹם הָיוּ שְׂרוּיִים בְּבִיטוֹל מִלֵּאכָה וּבִמְ-
7 נוּחָה, הַשְּׁתַּלֵּט עַל הָעִיר בְּלִי קוֹשִׁי וְרָדָה בָּהּ בִּיד חֲזָקָה. עַל סִיפּוֹר (מַעֲשֵׂה) זֶה מַעֲיֵד גַּם
אֲגַתְאֶרְכִּידֶס אִישׁ קֶנֶדוֹס שֶׁחִיבֵר סֵפֶר עַל מַעֲשֵׂי הַיּוֹרְשִׁים. הוּא מְסִיחַ דְּבָרִים כִּלְפִּינוֹ
8 עַל אֲמוֹנְתָנוּ הַתְּפִלָּה, שֶׁבִּגְלָלָה קִיפְחָנוּ אֶת חֵירוֹתָנוּ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: 'יִשְׁנוּ עִם, הַקְּרוֹי
(עִם) הַיְּהוּדִים. הַלְלוּ, אֶף־עַל־פִּי שִׁישׁ לָהֶם עֵיר חֲזָקָה וּגְדוּלָּה, יְרוּשָׁלַיִם. נִתְּנוּהָ שְׁתֵּי־
9 פּוֹל בִּיד תַּלְמִי מִפְּנֵי שֶׁלֹּא רָצוּ לֵאחֹז בְּנֶשֶׁק, וּמַחֲמַת אֲמוֹנָה תְּפִלָּה, שֶׁלֹּא הִיטָה הַשַּׁעָה
הוֹלְמָתָהּ, קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם אֲדוֹנִים קִשִּׁים'. דְּבָרִים אֵלֶּה פִּירְסָם אֲגַתְאֶרְכִּידֶס עַל עֲמָנוּ.
10 וְתַלְמִי לָקַח שְׁבוּיִים רַבִּים מֵהָרַי יְהוּדָה וּמִן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁבְּסִבְיֹת יְרוּשָׁלַיִם וּמִשּׁוּמְרוֹן
וּמִעַל הָרַי גְּרִיזִים וְהוֹבִיל אֶת כּוֹלָם לַמִּצְרִים וְהוֹשִׁיבָם (שָׁם). וּמִשּׁוֹם שִׁדְּעַ מִתְּשׁוּבָתָם
שֶׁל אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם לְאֶלְפִסְנֶדְרוֹס, שֶׁשִּׁלַּח אֲלֵיהֶם שְׁלִיחִים לֵאחֹר שֶׁנִּיצַח אֶת דְּרִישׁ
בִּקְרָב, כִּי אִיתָנִים הֵם בּוֹתֵר בִּשְׁמוֹרֹת שְׁבוּעוֹת (וּבִקְיוֹם) אֲמָנוֹת, חֵילֶק רַבִּים מֵהֶם
כַּחֲלִי־מִצֵּב בַּמִּצְדוֹת וְאֵת אֵלֶּה שֶׁבְּאֶלְפִסְנֶדְרִיָּה עָשָׂה אוֹרְחִים שׁוּי־זְכוּיֹת לַמוֹקְדוֹנִים
וְהַשְּׁבִיעֵם, שִׁישְׁמְרוּ אֲמוֹנִים לְבָנָיו שֶׁל זֶה שֶׁנָּתַן אֲמוֹנוֹ כֵּהֶם. גַּם מִשְׁאֵר הַיְּהוּדִים בָּאוּ
11 לֹא מַעֲטִים לַמִּצְרִים מִרְצוֹנָם. מִשּׁוֹם שֶׁקָּרָא לָהֶם (שְׁמָה) גַּם טוֹב הַמְּקוֹמוֹת וְגַם נְדִיבוּת־
רוּחוֹ שֶׁל תַּלְמִי. אֵךְ בֵּין בְּנֵיהֶם, שֶׁקִּיבְלוּ עֲלֵיהֶם לְשִׁמּוֹר אֶת הַמְּנַהֲגִים הַמְּסוּרִים בִּידֵיהֶם
12 מֵאֲבוֹתֵיהֶם, לְבֵין הַשּׁוֹמְרוֹנִים נִתְּגַלְעוּ מְרִיבוֹת וְהֵם נִלְחְמוּ אֵלֶּה בָּאֵלֶּה. אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם
הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁהַמֶּקְדֵּשׁ שֶׁבְּתוֹכָם הוּא הַקֹּדֶשׁ, וְדָרְשׁוּ לְשַׁלּוֹחַ שְׁמָה אֶת הַקְּרִבָּנוֹת, וְאִילוֹ
אֲנָשֵׁי שֶׁכֶּם דָּרְשׁוּ (לְהַבִּיאֵם) אֶל הָרַי גְּרִיזִים.

ב. א. 11 אלפסנדרוס מלך שתיים-עשרה שנה ואחריו תלמי סוֹטִיר ארבעים ואחת שנה. אחר-
כך ירש פילאדלפוס את שלטון המלוכה במצרים והחזיק בה ארבעים שנה חסר אחת.
הוא תירגם את התורה ושיחרר משיעבודם את אנשי ירושלים שהיו עבדים במצרים,
ומספרם כשתיים-עשרה ריבוא. וזו סיבת הדבר: דמטריוס איש פאלרוֹן, שהיה ממור-
גה על גנזי הספרים של המלך, השתדל לאסוף, ככל האפשר, את כל הספרים שבעולם
והיה קונה כל ספר הראוי לתשומת-לב, אם רק שמע או ראה (ספר כזה) באיזה מקום
שהוא. ובפעולתו זו היה שותף לרצונו של המלך, שכן חיבה יתרה היתה נודעת מן
המלך לאיסוף ספרים. ופעם שאל תלמי את דמטריוס, כמה ריבואות ספרים כבר אסף.
אמר (לו), שיש (בידו) כעשרים ריבוא. ובעוד זמן קצר יצבור עד לחמישים ריבוא.
14 (והוסיף) ואמר, שנודע לו שגם אצל היהודים מצויים חיבורים רבים על החוקים הנו-
הגים אצלם, שהם ראויים לתשומת-לב (ולהימצא) באוסף-הספרים של המלך: אלא
שהם כתובים בכתבם ובלשונם של הללו, ותרגומם ללשון ההלנית יגרום עמל לא-
מעט למתרגמים. אמנם נראה הדבר שכתבם דומה לאותיות הסוריות על המיוחד
15 שבהן וציליל לשונם דומה לשל לשונם, אבל (הלשון) עצמה היא בעלת צביון לעצמה.
אך, אמר, אין כל מניעה לתרגם גם (ספרים) אלה ולהחזיק בגנזי הספרים גם (את
הכתבים) הרווחים (באומה) זו, שכן יכול הוא (לעשות זאת) מאחר שבידו שפע כס-
16 פים להוצאות הדבר. וכן נראה לו למלך, שהשיא לו דמטריוס עצה טובה מאוד. כיוון
שהיה הוא עצמו להוט אחר ספרים רבים, וכתב לכוהן הגדול של היהודים שהדבר
ייעשה.

ב. 17 והיה אחד אריסטיאוס, מידידיו הקרובים ביותר של המלך, וחביב עליו בגלל מתינותו.
אגרת אריסטיאוס, 18-12
כבר קודם-לכן החליט (זה) לא אחת לבקש מאת המלך, שיוציא לחירות את היהודים
18 השבויים שבמלכותו. וכשסבור היה, שהשעה כשרה לבקשתו, דיבר תחילה בעניין זה
עם סוסיפיוס הטארנטיני ועם אנדריאס, שרי שומרי-ראש המלך, וביקש מהם שיסייעו
19 לו בדבר שהוא עומד לבקש מאת המלך. ואחרי שקיבל גם את הסכמתם של האנשים
הנוכחים, ניגש אריסטיאוס אל המלך ואמר לו כדברים האלה: 'לא יאה לנו, מלפי,
20 להסיה דעתנו מכך, שאנו שרויים בטעות, אלא חייבים אנו לבוא עד הקר האמת. מא-
חר שהחלטנו לא רק להעתיק את חוקי היהודים, אלא אף לתרגמם להנאתך, מה זכור
21 תנו לעשות זאת בשעה שיהודים רבים משועבדים הם במלכותך? עשה [נא אפוא]
כרוחב לבך וכנדיבותך וגאלם ממצוקתם, שכן כפי שנוכחתי לדעת לאחר שח-
קיתי (את העניין) היטב, אלוהים הנוהג את מלכותך הוא האלוהים שנתן להם
22 את חוקיהם: שהרי גם הם וגם אנחנו עובדים את האל היוצר הכול וקוראים לו (בשם)
ההולמו זיבס שכן כינינו אותו על שום שהוא נוטע חיים בכל הבריות. לפיכך, למען
כבוד אלוהים, החזר לאלה, שייחדו את עבודתם לו, את ארץ-מולדתם ואת החיים בה.

שאבדו להם. אך ידוע תדע, מלפי, כי לא באשר קרוב אני אליהם בגזע או מפני שאני
בן-אומתם ביקשתי דברים אלה למענם, אלא משום שכל בני-האדם יצורי כפיו של
אלוהים הם; ובעיקר מפני שידוע אני, שדעתו נוזה מעושי טוב, הריני מעורר גם
אותך לכך.

כך דיבר אריסטיאוס. והמלך הסתכל בו בפנים עליונות ושמחות, ואמר: 'כמה ריבו'
24 אות הם, לדעתך, שצריך להוציאם לחירות? אנדריאס, שהיה באותו מעמד, השיב
אגרת אריסטיאוס, 27-19
ואמר, שמספרם עולה במקצת על אחת-עשרה ריבוא. אמר (לו המלך): 'אמנם כן,
אריסטיאוס, מתנה פעוטה היא זו שביקשת ממני'. (אולם) סוסיפיוס (ושאר) הנוכחים
25 אמרו לו, שהוא חייב להעלות לאלוהים, שנתן (לו) את מלכותו, מנחת תודה ראויה
לרוחב לבו. נעתר להם המלך וציווה, שבשעה שיתנו לחיילים את שכרם ישלמו (להם)
26 גם מאה ועשרים דראכמות תמורת כל אחד מן השבויים הנמצאים אצלם. ועל דבר
העניין שביקשו, הבטיח לפרסם מכתב כתוב ברוח נדיבה שיקיים את משאלתו של
אריסטיאוס — ואף יותר מכך — את רצונו של אלוהים, ואמר, שעלי-ידי מכתב זה יוציא
לחירות לא רק את אלה בלבד שהובאו בשבי עלי-ידי אביו וצבאו, אלא אף את אלה
שהיו מצויים קודם-לכן במלכותו, (וגם אחרים), אם (יש כאלה), שהובאו שבויים לא-
27 הר-מכן. וכשאמרו שסכום הפדיון יעלה על ארבע-מאות כיפר, הסכים לכך, ולראיה
על נדיבות-לבו של המלך החליטו לשמור את פתשגן הפקודה. וזה לשונה של הפקו-
28 דה: 'אלה שיצאו למלחמה עם אבינו ופשטו בסוריה ובפיניקיה והכניעו את יהודה
וכבשו מהם (אנשים) לעבדים והביאום אל ערינו ואל ארצנו ומכרום, חייבים להוציא
לחירות את האנשים שהם מחזיקים בהם; וכן את אלה (שכבר) נמצאו לפניהם בממ-
לכתנו, ואחרים, אם (יש כאלה) שהובאו (שמה) עכשיו; ויקחו מאה-ועשרים דראכ-
מות תמורת כל נפש: את דמי-הפדיון יקבלו החיילים יחד עם האפסניה (שלם), וש-
29 אר האנשים מאוצר המלך. שכן סבורני, שהם שועבדו שלא ברצון אבי ושלא כדין.
וארצם נפגעה בפרעות קלגסים, ושהיתה להם לחיילים טובת-הנאה מרובה עלי-ידי
30 העברתם של אלה למצרים. והואיל ועיני לצדק וחם אני על האנשים שנשתעבדו שלא
כדין, הריני גוזר על אלה שקנו את היהודים הנתונים בעבדות, שיוציאום לחירות;
ושיטלו תמורתם את הסכום הנקוב למעלה. וחלילה לאיש שימעל מעל בעניינים
אלה, אלא חובה עליו להישמע לפקודות האלה. ורצוני שיערכו את הרשימות בתוך
31 שלושה ימים לפרסום הפקודה (ויביאון) אל האנשים הממונים על כך ויצונו מיד
גם את העבדים, כי סבור אני שדבר זה תהיה בו (משום) תועלת לענייני ממשלתי.
כל מי שרוצה בכך יוכל להודיע על האנשים הקמרים, ורצוני הוא שיוחרמו נכסיהם
לאוצר המלך'. כשנקראה פקודה זו לפני המלך ובה (כל) שאר הדברים ורק זה חסר,
32 שלא דובר בה בפירוש על היהודים שהובאו (שמה) קודם-לכן ולאחר-מכן, הוסיף

המלך בנדיבותו את (הוראות) החסד גם בעניין האנשים האלה. ומאחר שפרעון דמי (הפדיון) נעשה בסכום כולל, ציווה (המלך) להפריש את הכסף לפקידי הגדולים ולשולחני המלך. עד מהרה נעשה הדבר והחלטות המלך הוצאו אל הפועל עד תומן 33 בסך-הכול בתוך שבעה ימים, וסכום הפדיון הגיע לארבע-מאות ושישים כיכר ומעלה, משום שגם תמורת התינוקות נטלו הבעלים את הסך של מאה-ועשרים דראכמות, כאילו ציווה המלך לתת גם את תמורתם של אלה בשעה שהכריזו שיקבלו תמורת כל עבד את הפדיון שנוצר למעלה.

ולאחר שנעשה הדבר הזה ביד רחבה לפי רצון המלך, ציווה את דמטריוס להגיש 34 (לפניו) גם את ההחלטה בעניין העתקת ספרי היהודים. שכן המלכים לא היו נוהגים לכלכל שום דבר (מדבריהם) כל-אחר-יד, אלא הפול היה נעשה בקפדנות רבה. לפיכך נרשם (כאן) פתשגן כתב איגרת-הבקשה ושל המכתבים (וציוונו) כל מתנות-הקודש המרובות שנשלחו וטיב המלאכה של כל אחת (מהן), כדי (שיתגלה) למסתכלים מעשהו הריב של האמן בדייקנות גמורה ויתפרסם מיד (שם) יוצרה של כל מתנה על-ידי 35 העבודה המצוינת (שהושקעה בה). וזה היה פתשגן כתב איגרת-הבקשה: 'למלך הגדול מאת דמטריוס. מאחר שציווית, המלך, בעניין החיבורים, שעדיין הם חסרים להשלמת אוצר הספרים (ו) שיש לאוספם, ובעניין המשובשים שיש לטפל בהם כדרוש, נהגתי קפדנות גמורה בדברים אלה והריני מודיעך, שחסרים, בין השאר, ספרי החוקים של היהודים. כי מתוך שהם כתובים באותיות עבריות ובלשון העם (הזה) אין הם מובנים לנו. הם הוצעו דרך-מקרה בפחות קפדנות משהיו זקוקים, כיוון שלא זכו לתשומת- 37 לבו של מלך. אך, מן ההכרח שיהיו בידך גם ספרים אלה (בנוסף) מדוקדק; שכן תורתם חכמה וטהורה היא, מפני שתורת אלוהים היא. לפיכך — אומר הקאטאיס איש אֶבְדִּירָה — לא הוכירו אותה המשוררים וכותבי דברי-הימים, ואף לא את האנ- 38 שים שכיוונו לפיה את חייהם, שכן היא קדושה ואסור לבטא אותה בשפתים טמאות. אם אפוא טוב בעיניך, המלך, תכתוב לכוהן הגדול של היהודים, שישלח מכל שבט 39 שישה זקנים, שהם בקיאים בחוקים ביותר, כדי שגלמוד מהם על בוריו את טעמם הברור והמתאים של הספרים ונקבל את התרגום המדויק ויהא בידנו אוסף (החיבור-רים) האלה כיאה לעניינים (שבהם) ולפי רצונך'.

כזו אפוא היתה איגרת-הבקשה. ומשהוגשה ציווה המלך לכתוב אל אלעזר הכוהן הגדול של היהודים על העניינים האלה ולספר (לו) אגב כך על שיחרור היהודים 40 המשועבדים בארץ המלך. ושלח חמישים כיכר-זהב במשקל לעשיית מזרקות וספלים וכלי-נסך והמון אבנים יקרות לאייספר מרוב. וכן ציווה לשומרי הארגזים, שבהם נמצאו האבנים האלו, שִׁירְשו לאומנים עצמם לבחור את סוג (האבן) שירצו בו. ועוד 41 ציווה ליתן לכוהן עד מאה כיכר כסף לקרבנות ולצרכים אחרים. אתאר את היצירות 42

וטיב המלאכה שבהן לאחר שאביא לפני (הקורא) את העתק האיגרת, שנכתבה אל אלעזר הכוהן הגדול, שנטל את המשרה הזאת מטעם זה: כשנפטר חוני הכוהן הגדול 43 ירש אותו שמעון בנו, שנקרא גם הצדיק, משום יראת-שמים שבו ואהבתו לבני עמו. ומשמת זה והניח אחריו בן תינוק ששמו חוני, קיבל את הכהונה הגדולה אלעזר אחיו. 44 שעליו אנו מייחדים את הדיבור. אליו כתב תלמי בזו הלשון: 'תלמי המלך לאלעזר הכוהן הגדול, שלום. רבים הם היהודים היושבים במלכותי, שנשבו על-ידי הפרסים, בזמן שמשלו בכיפה. אבי נהג בהם כבוד וסיפח כמה מהם אל הצבא במשכורת מרובה, ובידי כמה (אחרים), שבאו אתו למצרים, מסר את המצודות ושמירתן, כדי שיהא 45 מוראם על המצרים. וכשקיבלתי את השלטון לידי נהגתי מנהג של נדיבות עם כל בני-האדם ובראש וראשונה עם בני עדתך, אשר למעלה מעשר ריבוא מהם שנשבו לעבדות הוצאתי לחירות, לאחר ששילמתי לבעליהם דמי-פדיונם מכספי. את האנשים 47 בשנות חסנם המלא רשמתי ברשימת הצבא, ואחדים מאלה שיכולים לשרת לפנינו ולשמש במעמד של אנשים הנאמנים על החצר, זיכיתי במעמד זה; כסבור הייתי, שבכך אביא מנחה רצויה וגדולה ביותר לאלוהים על ההשגחה שהוא משגיח עלי. 48 והואיל ורוצה אני לעשות נחת-רוח לאנשים אלה ולכל היהודים שבעולם, החלטתי לתרגם את תורתכם ולהעתיקה לנוסח הלני מנוסח עברי, שתהא מונחת באוצר- 49 הספרים שלי. אם כן אפוא יפה תעשה כשתבחר אנשים טובים באים בימים, שישה מכל שבט, שהם בקיאים בחוקים גם משום גילם ויוכלו לתרגמם תרגום מדויק; שכן סבורני, שלכשייגמר (תרגומם) של אלה, יביא לנו הדבר תהילה גדולה ביותר. שלחתי 50 אליך את אנדריאס שר שומרי-ראשי ואת אריסטיאוס, היקרים לי ביותר, שישוחחו אתך על העניינים האלה; בידם שלחתי גם את תרומות מנחותי לבית-המקדש ולקר-בנות ולשאר (צרכים) מאה כיכר-כסף. אף אתה תעשה לנו נחת-רוח כשתכתוב לנו כל מה שברצונך (לכתוב)'.

וכך, כשהובא מכתב המלך אל אלעזר, השיב עליו בלב נכון ככל שאפשר: 'אלעזר 51 הכוהן הגדול למלך תלמי, שלום. בשלומך ובשלום המלכה אַרְסִינוֹאִי והילדים לכל אשר לנו שלום. כשקיבלנו את מכתבך שמחנו על מחשבתך שמחה גדולה וכינסנו את 52 העם וקראנו (לפניו) את המכתב וביארנו לו את (מידת) חסידותך, שאתה נוהג בה לפני אלוהים. הראינו לו גם את עשרים הספלים של זהב ואת השלושים של כסף 53 כנת (כל) הדברים שבית-המקדש צריך להם, (המתנות) אשר הביאו אנדריאס ואריס-ששלחת ואת חמשת המזרקים ואת שולחן-המנחה ואת מאת הכיכרים לקרבנות ולה-טיאוס, החשובים שבידיך, שהם אנשים טובים ומצוינים בחכמה וראויים למידוי- 54 תיך הטובות. דע, שנקבל עלינו (לעשות) מה שתהיה לך תועלת בו, אפילו יהא הדבר נגד הטבע; שכן חייבים אנו להשיב לך כגמולך על החסדים השונים, שעשית עם

המלך בנדיבותו את (הוראות) החסד גם בעניין האנשים האלה. ומאחר שפרעון דמי (הפדיון) נעשה בסכום כולל, ציווה (המלך) להפריש את הכסף לפקידיו הגדולים ולשולחני המלך. עד מהרה נעשה הדבר והחלטות המלך הוצאו אל הפועל עד תומן 33 בסך-הכול בתוך שבעה ימים, וסכום הפדיון הגיע לארבע-מאות ושישים כיכר ומעלה, משום שגם תמורת התינוקות נטלו הבעלים את הסך של מאה-ועשרים דראכמות, כאילו ציווה המלך לתת גם את תמורתם של אלה בשעה שהכריזו שיקבלו תמורת כל עבד את הפדיון שנזכר למעלה.

7. ולאחר שנעשה הדבר הזה ביד רחבה לפי רצון המלך, ציווה את דמטריוס להגיש (לפניו) גם את ההחלטה בעניין העתקת ספרי היהודים. שכן המלכים לא היו נוהגים 34 לכלכל שום דבר (מדבריהם) כל-אחר-יד, אלא הכול היה נעשה בקפדנות רבה. לפיכך גרשם (כאן) פתשגן כתב איגרת-הבקשה ושל המכתבים (וציוונו) כל מתנות-הקודש המרובות שנשלחו וטיב המלאכה של כל אחת (מהן), כדי (שיתגלה) למסתכלים מעשהו הרב של האמן בדייקנות גמורה ויתפרסם מיד (שם) יוצרה של כל מתנה על-ידי 35 העבודה המצוינת (שהושקעה בה). וזה היה פתשגן כתב איגרת-הבקשה: 'למלך הגדול מאת דמטריוס, מאחר שציווית, המלך, בעניין החיבורים, שעדיין הם חסרים להשלמת אוצר הספרים (ו) שיש לאוספם, ובעניין המשובשים שיש לטפל בהם כדרוש, נהגתי קפדנות גמורה בדברים אלה והריני מודיעך, שחסרים, בין השאר, ספרי החוקים של היהודים. כי מתוך שהם כתובים באותיות עבריות ובלשון העם (הזה) אין הם מובנים 37 לנו. הם הועתקו דרך-מקרה בפחות קפדנות משהיו זקוקים, כיוון שלא זכו לתשומת-לבו של מלך. אך, מן ההכרח שהיה בידך גם ספרים אלה (בנוסח) מדוקדק; שכן תורתם חכמה וטהורה היא, מפני שתורת אלוהים היא. לפיכך — אומר הקאטאיס 38 איש אַבְדִירָה — לא הזכירו אותה המשוררים וכותבי דברי-הימים, ואף לא את האנשים שכיוונו לפיה את חייהם, שכן היא קדושה ואסור לבטא אותה בשפתים טמאות. 39 אם אפוא טוב בעיניך, המלך, תכתוב לכוהן הגדול של היהודים, שישלח מכל שבט שישה זקנים, שהם בקיאים בחוקים ביותר, כדי שנלמד מהם על פוריו את טעמם הברור והמתאים של הספרים ונקבל את התרגום המדויק ויהא בידנו אוסף (החיבורים) האלה כיאה לעניינים (שבהם) ולפי רצונך'.

40 כזו אפוא היתה איגרת-הבקשה. ומשהוגשה ציווה המלך לכתוב אל אלעזר הכוהן הגדול של היהודים על העניינים האלה ולספר (לו) אגב כך על שיחרור היהודים המשועבדים בארץ המלך, ושלח חמישים כיכר-זהב במשקל לעשיית מזרקות וספלים 41 וכלי-נסך והמון אבנים יקרות לא-ייספר מרוב. וכן ציווה לשומרי הארגונים, שבהם נמצאו האבנים האלו, שירשו לאומנים עצמם לבחור את סוג (האבן) שירצו בו. ועוד ציווה ליתן לכוהן עד מאה כיכר כסף לקרבנות ולצרכים אחרים. אתאר את היצירות

וטיב המלאכה שבהן לאחר שאביא לפני (הקורא) את העתק האיגרת, שנכתבה אל אלעזר הכוהן הגדול, שנטל את המשרה הזאת מטעם זה: כשנפטר חזוני הכוהן הגדול 43 ירש אותו שמעון בנו, שנקרא גם הצדיק, משום יראת-שמים שבו ואהבתו לבני עמו. ומשמת זה והנית אחריו בן תינוק ששמו חזוני, קיבל את הכהונה הגדולה אלעזר אחיו. 44 שעליו אנו מייחדים את הדיבור. אליו כתב תלמי בזו הלשון: 'תלמי המלך אלעזר הכוהן הגדול, שלום. רבים הם היהודים היושבים במלכותי, שנשבו על-ידי הפרסים, בזמן שמשלו בכיפה. אבי נהג בהם כבוד וסיפח כמה מהם אל הצבא במשכורת מרובה, וכידי כמה (אחרים), שבאו אתו למצרים, מסר את המצודות ושמירתן, כדי שיהא 46 מוראם על המצרים. וכשקיבלתי את השלטון לידי נהגתי מנהג של נדיבות עם כל בני-האדם ובראש וראשונה עם בני עדתך, אשר למעלה מעשר ריבוא מהם שנשבו לעבדות הוצאתי לחירות, לאחר ששילמתי לבעליהם דמי-פדיונם מכספי. את האנשים 47 בשנות חוסנם המלא רשמתי ברשימת הצבא, ואחדים מאלה שיכולים לשרת לפנינו ולשמש במעמד של אנשים הנאמנים על החצר, זיכיתי במעמד זה; כסבור הייתי, שבכך אביא מנחה רצויה וגדולה ביותר לאלוהים על ההשגחה שהוא משגיח עלי. והואיל ורוצה אני לעשות נחת-רות לאנשים אלה ולכל היהודים שבעולם, החלטתי 48 לתרגם את תורתכם ולהעתיקה לנוסח הלני מנוסח עברי, שתהא מונחת באוצר-הספרים שלי. אם כן אפוא יפה תעשה כשתבחר אנשים טובים באים בימים, שישה 49 מכל שבט, שהם בקיאים בחוקים גם משום גילם ויוכלו לתרגמם תרגום מדויק; שכן סבורני, שלכשייגמר (תרגומם) של אלה, יביא לנו הדבר תהילה גדולה ביותר. שלחתי 50 אליך את אַנְדְרִיאָס שר שומרי-ראשי ואת אריסטיאוס, היקרים לי ביותר, שישוחחו אתך על העניינים האלה; בידם שלחתי גם את תרומות מנחותי לבית-המקדש ולקר-בנות ולשאר (צרכים) מאה כיכר-כסף. אף אתה תעשה לנו נחת-רות כשתכתוב לנו כל מה שברצונך (לכתוב)'.

וכך, כשהובא מכתב המלך אל אלעזר, השיב עליו בלב נכון ככל שאפשר: 'אלעזר 51 הכוהן הגדול למלך תלמי, שלום. בשלומך ובשלום המלכה אַרְסִינוֹאָי והילדים לכל אשר לנו שלום. כשקיבלנו את מכתבך שמחנו על מחשבתך שמחה גדולה וכינסנו את 52 העם וקראנו (לפניו) את המכתב וביארנו לו את (מידת) חסידותך, שאתה נוהג בה לפני אלוהים. הראינו לו גם את עשרים הספלים של זהב ואת השלושים של כסף 53 כנת (כל) הדברים שבית-המקדש צריך להם, (המתנות) אשר הביאו אַנְדְרִיאָס ואַרְסִי-ששלחת ואת חמשת המזרקים ואת שולחן-המנחה ואת מאת הכיכרים לקרבנות ולה-טיאוס, החשובים שבידידיך, שהם אנשים טובים ומצוינים בחכמה וראויים למידו- 54 תיך הטובות. דע, שנקבל עלינו (לעשות) מה שתהיה לך תועלת בו. אפילו יהא הדבר נגד הטבע: שכן חייבים אנו להשיב לך כגמולך על החסדים השונים, שעשית עם

- 55 בני ארצנו. כמו־כן הקרבנו מיד קרבנות בעדך ובעד אחותך ובעד ילידך ורעיך, וה־
עם התפלל שתימלאנה משאלות לבך ותתקיים מלכותך בשלום ויגיע תרגום התורה
לידי הגמר אשר הפצת לתועלתך. גם בחרנו אנשים זקנים, שישה מכל שבט, ששלחנום
56 (אליך) ובידם (ספר) התורה. ויהא זה (מעשה) של יראת־שמים וצדק בידך אם לאחר
שיתורגם (ספר) התורה תחזירו לנו בלי מכשול לאנשים שיביאוהו. היה שלום.
- 57 דברים אלה השיב הכוהן הגדול. לא נראה לי לדבר שבהכרח לפרוש בשמותיהם של
שבעים הוקנים, שנשלחו על־ידי אלעזר להביא את (ספר) התורה; כי השמות רשו־
58 מים היו במכתב למטה. ואילו באשר לחשיבותן ומלאכת־מחשבתן של המנחות ששלח
המלך לאלוהים, לא חשבתי את תיאורן למעשה מחוסר־ערך, כדי שתהא גלויה לפני
כול דבקותו של המלך באלוהים. שכן הוציא הוצאות ללא־ספור על כך ושהה תמיד
אצל האומנים והיה מפקח על העבודות ולא הרשה ששום חפץ מן החפצים יעשה
59 כלאחר־יד או מתוך קלות־ראש. אתאר את פארו של כל דבר אף־על־פי שייתכן שאין
הסיפור מחייב את התיאור; אלא שסבור אני, שהקוראים בעתיד יעמדו בכך על חִי־
בת־היפה של המלך ועל נדיבות־רוחו.
- 60 ח. ארצה תחילה את תיאור השולחן. היה בדעתו של המלך לעשות את החפץ במידות
אגרת אריסטיאס, 50'47
גדולות ביותר; וציווה לחקור לדעת, מה שיעזר מידותיו של השולחן העומד בירו־
61 שלים, ואם אפשר לעשות שולחן גדול ממנו. כיוון שנודע לו שיעורו של השולחן הק־
יים מהו, ושאינן כל מניעה לעשות גדול ממנו, אמר, שאמנם רוצה הוא לעשות שולחן
גדול פ־י־חמישה מן הקיים, אלא שחושש הוא שמא לא תהא בו כל תועלת לעבודת־
הקודש מחמת גודלו המופלג; שכן רצונו הוא, שמתנאות־הקודש (שהוא מגיש) לא
62 תהינה עומדות לראווה בלבד, אלא יפות לשימוש לעבודת המקדש. הוא אמר בלבו,
שמטעם זה נעשה השולחן הראשון במידות מתונות ולא מחמת חוסר זהב; (לפיכך)
החליט שלא להפריז בגודל (שולחנו) לגבי הקיים, אלא לעשותו מצוין יותר בחליפות
63 חומריו ויופיים. ומתוך שהשכיל להבין טבעם של עניינים שונים ולתפוש בשכלו יצי־
רות חדשות ומופלאות, המציא בעצמו בכוח תבונתו גם דברים שלא היו כתובים
(בתורה) והראם לאומנים וציווה לעשות אותם; ובאשר נכתבו הדברים ציווה לשים
לב (לכל) דקדוקיהם ולבצעם כמתכונתם.
- 64 ט. וכך קיבלו עליהם (האומנים) לעשות את השולחן, שתיים והצי אמה אורכו, אמה רוחבו
ואמה והצי גובהו, ובנוהו כשהם עושים את כל מסדו של המעבד מזהב. אף עשו את המס־
גרת כדי טפח ואת הזר מעשה מקלעת עם פיתוחים כעין החבל, חיקוי נפלא (לטבע הח־
65 בל) במלאכת החריטה בכל שלושת הצדדים. שכן היו (צלעות) הזר משולשות־הזוויות
ולכל זווית אותה מערכת הצורות, באופן שצורה אחת שאינה משתנית הסתובבה עם סִי־
בוב הצלעות. ואשר למסגרת, הרי הצד המשתפץ כלפי השולחן פנימה צורתו היתה נאה,

- ואילו הצד החיצון המסתובב היה משוכלל עוד יותר ביופי שבמלאכת־מחשבת שלו. הו־
איל והיה גלוי למראה ולהסתכלות. לפיכך היתה גם השפה העליונה (שבה נפגשים) שני
66 צדי (הזר זווית) חדה, ושום זווית מהזוויות, שהיו שלוש (במספר) כפי שאמרנו למעלה,
לא נראתה קטנה מחברתה בשעה שהסתכלו בשולחן מצדדים שונים. ובמקלעות (העשור־
יות) מעשה פיתוח שובצו אבנים טובות, מקבילות זו לזו ומחוברות ברכסי־זהב דרך נק־
67 בים. צלעות־המסגרת הפונות כלפי מעלה אל מבט (הרואה) קושטו בטור ביצים עשור־
יות מאבן יפה ביותר, דומות לפי פיתוחן להריצים צפופים, שהקיפו את השולחן.
מתחת לפיתוחי הביצים קבעו האומנים סביב זר של פיתוחי (תבניות) של פירות שו־
68 נים למיניהם, וכך היו תלויים ויורדים (בו) אשכולות ענבים ושיבולים ניצבות ועומ־
דות ורימונים חבויים. את האבנים עיבדו לכל מין ומין של הפירות הנזכרים למעלה,
באופן שהיה טבוע בהן הצבע המיוחד לכל פרי, והידקו אותן לזהב שמסביב לשולחן
69 כולו. כן נעשתה מתחת לזר מערכת־ביצים דומה ופיתוח טורי חריצים, כי נעשה
השולחן באופן שנראו בו הריבוי וההידור של העבודות בכל צד משני הצדדים, וא־
פילו הפכו את השולחן לצד האחר לא היה הבדל בין שתי מערכות הזר או המסגרת,
אלא אותו מראה של מלאכת־מחשבת נתמשך עד לרגלי (השולחן). כי עשו ריקוע־
70 פח של זהב, ארבע אצבעות רוחבו, לכל רוחב השולחן ובו שמו את רגליו, אחר חיברו
את אלה ברכסים ובאדקים אל השולחן ליד המסגרת, כדי שיהא להן אותו מראה של
חידוש ויקרת־ערך בעיני אדם שיעמוד מצד כלשהו של השולחן. ועל השולחן (עצ־
71 מו) פיתחו מיאנדרוס ושיבצו בתוכו אבנים יקרות דומות לכוכבים בצורות שונות,
בנוסף ואיזמרגדוס, שמכל אחת מהן הפציע גוהה שהיה תאווה לעיניים, (ואבנים)
ממינים אחרים — אלה שרבים הקופצים עליהן והחומדים אותן בגלל חין־ערכן.
72 סמוך למיאנדרוס סבבה כעין מקלעת בצורת חבל (והשטח) באמצעיתה דמה בצורתו
לרומבוס ושובצו בו אבני גביש וענבר, שעוררו בסמיכותן והקבלתן זו לזו פליאה
והתפעלות בלב המסתכלים. כותרות הרגליים היו עשויות פחיקי לחבצלות מתפת־
73 חות; שלוחות העלים שלהן היו כפופות אחורה אל מתחת לשולחן, ואילו האבקן
שבפנים נראה זקוף לעיני הרואים. בסיס הרגליים של אבן גופך היה עשוי טופח
74 ורוחבו שמונה אצבעות ונסתיים בצורת רגל; על זו נשען ריקוע־הפה כולו של הרג־
ליים. בכל רגל מרגלי (השולחן) עשו (האומנים) עבודות־פיתוח עדינות ובקפדנות
75 יתרה וצרו בהן צורות של קיסוס ושריגי־גפנים עם אשכולות, עד שנדמה היה שאין
הם נופלים במאומה מן (הפירות) האמיתיים. שכן מאחר שהתנועעו למשב הרוח בג־
לל קלותם ובגלל היותם שלוחים כלפי מעלה, נדמו יותר ליצירי הטבע מלמעשה־
76 חיקוי של אמנות. (ועוד) חידוש חידשו האמנים בזה, שבנו את השולחן כולו כעין
תבנית של טריפטיכון מאחר שהחלקים חוברו אלה אל אלה חיבור מהודק במידה כזו.

שאי אפשר היה לראות ואפילו לשער את שילובי פרקיהם. עובי השולחן היה לא פחות מחצי אמה, וכך נעשתה ונשלמה מתנת קודש זו על יוקר חומריה ועל שפע עיטוריה ועל (כושר) החיקוי בעבודות הפיתוח של האומנים כיד נדיבותו הרבה של המלך, כי השתדל, שאף-על-פי שלא יהא שונה מן השולחן שהוקדש קודם לאלוהים בגודלו, יעשהו מופלג ממנו באמנותו ובחידושו ובתפארת מלאכתו וירחיב כל ראינו.

77 מן המזרקים היו שניים של זהב ובהם מן הבסיס עד החגורה פיתוחי קשקשים ואבנים רבות-גוונים משובצות במקלעות. ומעל לפיתוחים אלה נעשה מיאנדרוס, גובהו אמה, שנצטרף מאבנים שונות בצורתן; וסמוך לו מעשי פיתוחי חריצים ואחריהם מקלעת בצורת רומבוס, בדומה לשבכה, שנמשכה עד השפה; ואת המשטחים שבאח"צ מילאו שלטוני אבנים בגודל של ארבע אצבעות (ליתר) ג'י. שפת המזרק עוטרה בשריגי חבצלות ובפרחיהן ובאשכולות ענבים סביב סביב. הנה כי כן עשו את מזרקי-הזהב, שבית-קבולו של כל אחד מהם היה שתי אִמְפּוּרוֹת, ואשר למזרקי-הכסף, ברק נוגהם עלה בהרבה על ברק המראות, עד שבבואותיהם של כל המתקרבים אליהם נשתקפו בהם ביתר בהירות. נוסף על אלה ציווה המלך לעשות גם שלוש ספלים, שכל חלקיהם אשר היו עשויים זהב ולא שובצו אבנים יקרות כוסו שריגי קיסוס וחמורות גפנים שפותחו בתבליטים מעשה אמנות. אמנם (כל) זה בוצע על-ידי האמנים המנוסים, שהיו (מומחים) נפלאים באומנותם, אולם ביתר שאת ובשיעור בולט הובאו הדברים לידי סיום בהתלהבותו ונדיבותו של המלך. שכן לא זו בלבד שסיפק לאמנים את צרכיהם בשפע וברוחב-לב, אלא גם נפנה מעסקיו בצורכי-ציבור והיה בא בעצמו (לראות) את העובדים ומפקח על המלאכה כולה. מטעם זה דקדקו האמנים (בעבודתם), כי הביטו אל המלך (וראו את) התלהבותו ושקדו ביתר חיבה על מלאכתם.

85 אלה הן מתנות-הקודש, ששלח תלמי לירושלים. ולאחר שעשאן אלעזר הכהן הגדול קודש לאלוהים וכיבד את האנשים שהביאו אותן, נתן (בידם) מתנות להביא למלך ושלחם אליו. וכשהגיעו לאלכסנדריה שמע תלמי על בואם ועל בוא שבעים הזקנים, ומיד קרא (אליו) את השליחים אנדריאס ואריסטאוס. והבאים מסרו (למלך) את המכתבים, שהביאו אליו מאת הכהן הגדול, וסיפרו את הדברים שהוטל עליהם להגידם בעל-פה. והואיל ונחפו להיפגש עם הזקנים שבאו מירושלים לשם תרגום התורה, ציווה לפטור את שאר האנשים, שנודמנו אצלו לרגל עסקיהם. והיה זה מעשה מופלא ושלם כמנהג; שכן האנשים שהובאו מטעמים אלה (אל המלך), קרבו אליו ביום החמישי (לבואם), ואילו השליחים — לאחר חודש ימים, והפעם פטר את הללו והמתין לאנשים שנשלחו על-ידי אלעזר. וכשבאו הזקנים ובידם המתנות, שנתן להם הכהן הגדול להביאן למלך, והגוויילים שעליהם היו כתובים החוקים באותיות של זהב,

אגרת אריסטיאס,
186-172

שאלם (המלך) בדבר הספרים (האלה). או גילו את המעטפות והראו לו (את הספרים), והמלך תהה על דקות הגוויילים ועל חיבוריהם (זה לזה), שאי-אפשר היה לה-כיר בהם, עד כדי כך תואמים היו (הגוויילים), ועמד ותהה על כך שעה ארוכה. ואמר (לשליחים), שהוא מחזיק להם טובה שבאו, ויותר לזה ששלח אותם, ועל כולם לאלוהים, שהחזיקם האלה הם חוקיו. וכשקראו גם הזקנים וגם הנוכחים בקול גדול אחד, שיוכה המלך (לשפע) טובות, זלגו (עיניו) דמעות מרוב עונג: מדרך הטבע הוא, שסיי-מן לשמחה גדולה הוא גם הסימן לתוגה, ולאחר שציווה לתת את הספרים לאנשים הממונים על כך בדרך את האנשים ואמר, שמן הדין היה שידבר תחילה על הדברים שלשמן קרא להם, ואחר יפנה גם אליהם. אך הבטיח שיעשה את היום, שבו באו אליו (הזקנים), ליום חג נכבד בכל שנה כל ימי חייו, שכן זימן הגורל, שיום בואם היה גם יום הניצחון, שנחל על אַנְטִיגוֹנוֹס בקרב-ים. והמלך ביקש (את הזקנים) לסעוד אתו וציווה לזמן להם אכסניות נאות ביותר בסמוך לבירה.

94 וניקאנור, שהיה ממונה על קבלת פני אורחים, קרא לדורותיאוס, שהופקד על הטיפול בעניינים אלה, ופקד עליו להכין לכל אחד את צורכי מחייתו. והנה דבר זה הותקן מטעם המלך בזה האופן: בכל עיר ועיר שבה נהגו הלכות מאכלות משלהם, היה אחד ממונה על כך והוא היה מכין את כל המזונות לאורחים לפי מנהגם, כדי שיסעודו לפי המנהג המקובל עליהם וייהנו הנאה יתירה ולא ירגזו על שום דבר מפני שהוא זר לרוחם. וזה שנעשה, כמובן, גם לזקנים, ודורותיאוס הוא שנתמנה לכך משום ידיעתו במנהגי חייהם (לכל) דקדוקיהם. הוא ערך את כל הדברים שהיו מזומנים בידו להכניס את אורחים ממין זה והכין (בשבילם) שתי שורות של מיטות-היסב, שכן ציווה המלך: את מחציתן ציווה להסב על-ידו ואילו את השאר מאחרי מיטת-ההיסב שלו, ולא הניח דבר (שיש בו משום מתן) כבוד לאנשים. וכשהסבו באופן זה ציווה המלך את דורותיאוס שישירתו לפני כל האנשים שבאו אליו מיהודה לפי אותם המנהגים שהם נוהגים תמיד. מטעם זה נמנע המלך (מלהזמין) את הכרזים (המשמשים) בקודש ואת מקריבי הקרבנות ואת שאר האנשים שהיו (נוהגים) לערוך תפילות, וביקש מאחד הבאים, שמו אלישע והוא כוהן, שישא תפילה, והלה עמד בתוכם והתפלל לשלום המלך ונתיניו. אחר (בקע) ועלה (קול) מחיאות-כפיים ותרועות-שמחה מפי הכול, וכ-שנשתתקו נפנו לסעוד ולהתענג על (המאכלים) שהוכנו. לאחר שהמתין המלך שעה שנראתה לו מספקת, פתח בדברי פילוסופיה ושאל את כל אחד מהזקנים על עניינים (שבחקר) הטבע, וכשביארו הללו לאחר עיון בשאלות באר היטב כל דבר שהובא לפניו לדרוש בו, שמח המלך על כך ועשה את המשתה במשך שנים-עשר יום, וכל הרוצה לדעת את פרטי העניינים שדרשו בהם באותו משתה יוכל ללומדם על-ידי קריאה בספר שכתב אריסטיאוס על כך.

אגרת אריסטיאס,
293-187

- יג. 101 והנה לא רק המלך אלא גם מנדימוס הפילוסופוס השתאה להם ואמר, שהכול (נערך) בידי ההשגחה ומשום כך אלוהים הוא מוצא הכוח והיופי של התבונה. והפסיקו את העיון בעניינים אלה. אמר (להם) המלך, שכבר זכה לגדולה שבטובות עליידי ישיי-בתם (אצלו): שכן נשכר בזה שלמד מפיהם, כיצד חייב מלך לשלוט. וציווה לתת לכל אחד מהם שלוש כיכרים ואנשים שיחזירו אותם למעונם. כעבור שלושה ימים לקח אותם דמטריוס ולאחר שעבר את סוללת־הים (מהלך) שבעה ריסים אל האי וחצהו (והגיע) אל הגשר לצד צפון וכינסם בבית הבנוי על שפת־הים והוא יפה לה-גות בו בעניינים לעומקם משום הדממה (שבו). ולאחר שהביא אותם שמה, ביקש מהם לבצע את המפעל באין מפריע, הואיל ומצוי (להם) כל מה שהם צריכים לתרגום התורה. והם עסקו בתרגום במסירות ובשקידה יתירה ובקפדנות במידת האפשר והמשיכו בו עד תשע שעות, אחר נפנו לעסוק (בצורכי) גופם, כי מזונותיהם סופקו להם בשפע, ונוסף על כך היה דורותיאוס ממציא להם כמה (מן המאכלים) שהוכנו בשביל המלך, שכן גזר עליו. בבוקר היו באים אל החצר ומברכים את תלמי, ושבים אל המקום שהוא ורוהצים ידיהם וטובלים בים ומתקדשים ונפנים כך לתרגום החור-קים. ולאחר שהועתקה התורה ונסתיימה עבודת התרגום בתוך שבעים־ושניים יום, כינס דמטריוס את כל היהודים למקום שבו תורגמו החוקים, וקרא אותם, וגם המ-תרגמים היו באותו מעמד. וההמון קידם בחיבה את פני הזקנים שפירשו את התורה, ושיבח גם את דמטריוס על מחשבתו, שכן נעשה להם למקור טובות גדולות, וביקשו שתניתן התורה גם למנהיגיהם לקרוא בה, [וכולם], הכוהן וזקני המתרגמים וראשי העדה, דרשו להניח את התרגום, מאחר שעלה יפה (כל־כך), כמו שהוא ולא לשנות ממנו, ומשהסכימו הכול לדעה זו גזרו, שאם יראה איש (בתרגום) דבר נוסף על התורה או חסר (בו) יחזור ויעיין בדבר ויגלהו ויתקנהו. ומחכמה עשו מה שעשו, כדי שיע-מוד לעולם הדבר שהוסכם עליו פעם כי טוב הוא.
- יד. 110 והמלך שמח גם על הדבר הזה, כיוון שראה שמחשבתו יצאה לכלל (מעשה) מוגמר ומועיל. וביותר (שמח) כאשר קראו לפניו את החוקים והוא תמה על בינתו וחכמתו של המחוקק, והתחיל לדון בדבר עם דמטריוס, הכיצד לא הזכיר שום איש, לא מן כותבי דברי־הימים ולא מן המשוררים, את מערכת החוקים (הזאת), שהיא נפלאה כל-כך. (ענה) ואמר דמטריוס, שאיש לא העז לנגוע בספר החוקים האלה, כי קדוש ונורא הוא, וכבר ניזקו כמה אנשים בידי אלוהים, כששלחו יד בהם. וסה לו, שתיאור פומפוס רצה לספר משהו עליהם ודעתו נטרפה עליו למעלה משלושים יום, (ובשעות) שהיה חלים ריצה את אלוהים, משום שחשד, שמכאן בא לו טירוף־הדעת. אף ראה בחלומו, שכן עלתה לו, על שום שעמל לתוהו (לדרוש) בדברי אלוהים ורצה לגלותם להדיוטות שבבני־אדם. וחלל (ממחשבתו) וחזרה אליו דעתו. ועוד סת לו, שמסופר
- אגרת אריסטיאס, 307-301
- אגרת אריסטיאס, 316-312

- עליו, על תיאודקטס משורר הטראגדיות, שרצה להזכיר בעלילה מה שכתוב בכתבי־הקודש ונתכסו עיניו תבלול, ומשהבין את הסיבה נפטר ממחלתו, לאחר שריצה את אלוהים.
- 114 כיוון שקיבל המלך את הספרים מאת דמטריוס, כאמור למעלה, כרע והשתחוה להם וציווה להקפיד מאוד בהם שישארו טהורים. ומאת המתרגמים ביקש, שיבואו אליו לעתים קרובות מיהודה, שכן יהיה להם דבר זה לתועלת הן מצד הכבוד (שיתכבדו) עליידו והן מצד הטובות והמתנות (שיזכו) להן. אולם עכשיו, הוסיף, מן הדין הוא שיפטרם לביתם, ואם יבואו אליו מרצונם, יזכו בכל מה שחכמתם ראויה לו ונדי-בותו יכולה להעניק להם. הוא שילחם אפוא לשעה ונתן לכל אחד שלוש גלימות משובחות ביותר ושתי פיפרות־זהב וגביע (שזוי) פיכר ונמפה לשולחן־המשתה. (כל) אלה נתן להם בשביל עצמם. ולכוהן הגדול אלעזר שלח בידם עשר מיטות, שרגליהן כסף, וכלי (המיטה) השייכים להן וגביע שזוי שלושים כיכר, ונוסף על אלה עשר גלימות ופופרירה ונזר נאה ביותר ומאה אריגים של אטון־בז, מלבד ספלים וקערות וכלי־נסך ושני מזרקים של זהב כמתנות־קודש. וביקש ממנו גם במכתב, שאם ירצה מי מהאנשים האלה לבוא אליו יתן לו רשות, שכן הוקיר מאוד את המשא־ומתן עם בני־תורה ושש להוציא את עושרו בשביל אנשים כאלה. כאלה היו אפוא הדברים שנעשו לתהילתם ולכבודם של היהודים על־ידי תלמי פילאדלפוס.
- ג. א. 119 הם אף זכו לכבוד מיד מלכי אסיה, בצאתם אתם למלחמה. שכן סלבקוס ניקאטור זי-כה אותם בזכות־אזרחות בערים שייסד באסיה ובסוריה התחתונה, ובאנטיוכיה המט-רופולין עצמה, וקבע משפט אחד להם, למוקדונים ולהלנים שהתיישבו (באותן הע-רים), באופן שזכות־אזרחות זו (שלהם) קיימת עד היום הזה. והראה: בפקודתו מקב-לים היהודים, שאינם רוצים להשתמש בשמנם של הגויים, סכום־כסף מסוים מאת ראשי הגימנאסיון מחיר שמנם (שלהם). וכשרצה קהל עם אנטיוכיה לבטל את (הז-כות) הזאת במלחמה (שהיתה) בימינו, קיים אותה מוקיאנוס, שהיה אותו זמן נציבה של סוריה; וכשהשתלטו לאחר־מכן אספסיינוס וטיטוס בנו על העולם הנושב, ביק-שו מהם אנשי אֶלֶכסנדריה ואנטיוכיה, שלא יוסיפו עוד היהודים לקיים בידם זכויות־אזרחות, ולא נענו. מכאן יכול אדם לעמוד על יושרם ונדיבות רוחם של הרומאים, ובייחוד של אספסיינוס וטיטוס, שאף־על־פי שנתלבטו הרבה במלחמה ביהודים ולבם מר עליהם על שלא מסרו את הנשק לידיהם אלא המשיכו להילחם בהם עד הסיף, לא שללו מהם שום זכות מן הזכויות המקוימות (בידיהם) לפי חוקת־העיר הנזכרה. 123 שכן כבשו את כעסם (שהיה בלבם) מקודם (ועמדו בפני) דרישתן של שתי העדות הגדולות ביותר של אנשי אֶלֶכסנדריה ואנטיוכיה גם יחד, ולא ויתרו (ליצרם) לא מתוך אהבה לאלה ולא מתוך שנאה לרשע היהודים שבהם נלחמו, לבטל דבר מזכר
- אגרת אריסטיאס, 321-317

יותיהם הישגות, אלא אמרו, שאלה שהימו נשקם נגדם ואסרו אתם מלחמה באו על עונשם; אך לא מן הדין הוא בעיניהם לשלול מאלה שלא חטאו כלל את (זכויותיהם) הקיימות.

125 ויודעים אנו, שבדומה לכך היתה גם דעתו של מארקוס אַגריפּס על היהודים. כי כא-
שר רגשו היוונים נגדם וביקשו מאַגריפּס, שהם לבדם ייהנו מזכות האזרחות, שהע-
126 ניק להם אנטיוכוס בן-בנו של סלבקוס, הקרוי תיאוס (האל) בפי ההלנים, ודרשו
(ואמרו): אם קרובים להם היהודים, יעבדוֹנָא את אלוהיהם, וכשבא הדבר לפני
בית־הדין, זכו היהודים בעניין קיום מנהגיהם וניקולאוס איש דמשק שימש להם סג-
127 גור: שכן חיווה אַגריפּס דעתו, שאין הוא רשאי לחדש חידוש כל־שהוא, ואם רוצה
מי ללמוד את הדברים על דיוקם, יקרא בספר המאה ועשרים ושלושה והמאה ועש-
רים וארבעה לניקולאוס. ברם, אין אולי להתפלא על החלטתו של אַגריפּס, שהרי
128 אותה שעה לא נלחם עמנו ברומאים, ואולם ראוי שיתמה אדם על נדיבות־לבם של
אספסיינוס וטיטוס, שהיו מתונים (בדינם) לאחר מלחמות וקרבות (קשים) כל כך שהיו
להם אתנו. ואולם אחזור לעניין הסיפור, שממנו הפלגתי (להעיר) דברים אלה.

129 בימי מלון אנטיוכוס הגדול באסיה עלתה להם ליהודים ולתושבי חילת־סוריה להת-
130 נסות בסבל רב מחמת הפגיעות שפגעו בארצם. כי בזמן שנלחם זה בתלמי פילופא-
טור ובבנו תלמי הקרוי אפיפאנס, ניטל עליהם לסבול, ואחד היה סבלם בין שניצח
ובין שנחל מפלה, באופן שלא נבדלו מאונייה המיטלטלת בסערה ונלחצת על־ידי גח-
שוליים מכאן ומכאן, בהיותם לבוטים בין הצלחותיו של אנטיוכוס ובין המפנה לר-
131 עה שחל בענייניו. אולם לאחר שניצח אנטיוכוס את תלמי סיפח את יהודה, וכשמת
פילופאטור שלח בנו חיל רב ואת שר־צבאו סקופאס נגד תושבי חילת־סוריה, והוא
לכד ערים רבות מתוך עריהם (והכניע) גם את עמנו, שהתחבר עמו לאחר שעמד
132 במלחמה. ברם לאחר זמן לא רב התנגש אנטיוכוס עם סקופאס ליד מקורות הירדן
133 וניצחו והשמיד חלק גדול מצבאו. וכשלכד אנטיוכוס אחר־כך את הערים שבחילת-
סוריה, שהיו בידי סקופאס, ואת שומרון, נתחברו אליו היהודים מרצונם וקיבלו אותו
אל עירם וסיפקו לצבא ולפילים את (כל מחסורם) בשפע ונלחמו אתו שכם אחד בר-
134 צון בשעה שצר על חיל־המצב שהשאיר סקופאס בחקרא של ירושלים. ואנטיוכוס
ראה (חובת) צדק לעצמו לגמול ליהודים כמסירותם והשתדלותם בשבילו וכתב אל
שרי־הצבא שלו ואל רעיו והעיד על הטובות שעשו עמו היהודים ופירש את המת-
135 נות שהחליט להעניק להם תמורתן. והריני להביא את המכתבים שנכתבו אל שרי-
הצבא על היהודים, ואולם אקדים ואביא (את העדות) שמעיד פוליביוס איש מגאלו-
פוליס על (אמת) דברינו אלה. שכן כך הוא אומר בספר השישה־עשר של ספר דב-
רי־הימים שלו בזו הלשון: 'סקופאס שר־צבא תלמי עלה על חבלי (הארץ) העליונים

והכניע בימות החורף את עם היהודים'. (ושוב) הוא אומר באותו ספר, 'שלאחר שנו-
136 צח סקופאס על־ידי אנטיוכוס, כבש הלה את הבשן ואת השומרון ואת אבל ואת גדר,
וכעבור זמן קצר עברו אליו היהודים היושבים סביב המקדש הקרוי ירושלים שעליו
יש בידנו להגיד יותר, ובייחוד על גילוי (האל) בקודש, אלא שנדחה את הסיפור לז'
137 מן אחר'. אלה הדברים שסיפר פוליביוס. (ועכשיו) נחזור (לעניין) סיפורנו ונביא קו-
138 דם את מכתביו של אנטיוכוס המלך: 'אנטיוכוס המלך לתלמי, שלום. מאחר שהראו
היהודים, מיד כשעלינו על ארצם, את חיבתם אלינו, וכשבאנו אל העיר קיבלו את
פנינו בהדר ויצאו לקראתנו עם מועצת הזקנים וסיפקו לחיילים ולפילים את צורכי-
139 הם בשפע, ולא עוד אלא שסייעו בגירוש חיל־מצב המצרים שבחקרא, ראינו גם
אנחנו לראוי לגמול להם על (כל) אלה ולקומם את עירם שנחרבה מפגעי המלחמה
וליישבה אוכלוסין על־ידי כינוס פזוריה לתוכה. ראשית החלטנו, משום דבקותם בא-
140 להים, לספק להם מכסה של בהמות כשרות לקרבנות ושל יין ושמן ולבונה בעשרים
אלף כסף, ארטאבות קודש [ארבע־מאות שלושים ושמונה] של קמח סולת לפי משפט
המקום, (כלומר) אלף ארבע־מאות ושישים מדימנים חיטה, ושלוש־מאות שבעים
וחמישה מדימנים מלח. ורצוני, שכל אלה יספקו להם כאשר ציויתי והעבודה בבנ-
141 ין המקדש תושלם, וכן גם הסטוים וכל בניין אחר שיהא אולי צורך לבנותו. חומרי-
עצים יובאו מיהודה עצמה (ומגלילות) עמים אחרים ומן הלבנון, ולא ייגבה מכס.
כיוצא באלה [חומרים] אחרים שיש צורך בהם, כדי שבדק בית־המקדש ייעשה מהר
142 דר יותר. וכל בני העם יקבעו את משטרם לפי חוקי אבותיהם, ומועצת הזקנים וה-
כוהנים וסופרי בית־המקדש ומשורריו יהיו פטורים ממס הגולגולת, ממס הפליל
וממס המלח אשר הם מעלים. וכדי שתיושב העיר ביתר מהירות, הריני פוטר ממ-
143 סים את היושבים בה כיום ואף את העתידים לבוא עד חודש הִיפּרְבְּרִיאוּס למשך
שלוש שנים. והרינו פוטרים אותם גם להבא מחלק שלישי של מס־עובד (שלהם)
144 כדי (שיוכלו) לרפא נזקיהם. ואלה שנחטפו מתוך העיר ונכבשו לעבדים, את אלה
הננו משלחים לחופשי — אותם ואת (הילדים) אשר נולדו להם, ומצווים להחזיר להם
את רכושם'.

7 זה היה אפוא תוכן המכתב. ומתוך שנהג כבוד בבית־המקדש פירסם המלך פקודה
145 בכל מלכותו וזה תוכנה: 'אסור לכל בן עם אחר להיפנס לתחום בית־המקדש, דבר
האסור (אף) ליהודים, חוץ מאנשים שדבר זה מנהג הוא בידם לאחר שהתקדשו לפי
תורת אבותיהם. ולא יכניס איש לעיר בשר של סוס או פרד או חמור־בר או חמור-
146 בית, וכן לא של ברדלסים ושועלים וארנבות ובכלל של כל בעלי־חיים האסורים
ליהודים. גם אסור להכניס את העורות (של אלה), כל־שכן לגדל אחד מבעלי־חיים
אלה בעיר; רק בהמות המקובלות (על היהודים) מאבותיהם שמקריבים מהם על־פי

דין גם לאלוהים, מותרות בשימוש. ומי שיעבור על אחד מן הדברים האלה ישלם שלושת אלפים דרכמוני כסף קנס לכוהנים.

147 (ועוד) העיד (המלך) בכתב על חסידותו ונאמנותו כשנודע לו על המרידות בפריגיה וב-
לודיה בשעה שהיה בפחות העליונות, וציווה על זבכסים האיסטראטגוס שלו ואחד מר-
148 עיו הקרובים ביותר לשלוש אחדים מבני עמנו מבבל לפריגיה. וכך כתב: 'המלך אנטיור
149 כוס לזבכסים אביו שלום. אם שלום אתה מה טוב, גם אני שלום. שמעתי על המורדים
בלודיה ובפריגיה וסבור אני שצריך אני ליתן דעתי על כך ביתר שאת. ולאחר שנועצתי
עם רעי כדת מה לעשות, החלטתי להעתיק אלפיים משפחות מיהודי מסופוטאמיה ובבל
150 אל המצודות והמקומות החשובים ביותר. כי מאמין אני, שהם יהיו שומרים הדורשים
טוב לעניינינו מפני יראת אלוהים (אשר בלבם). ויודע אני, שאבותי העידו עליהם בדבר
נאמנותם ומסירותם לכל אשר יבוקש מהם. לפיכך רצוני הוא שיעבירו אותם, אף-
151 על-פי שכרוכה בכך טרחה, והובטח להם (שירשו) לקיים את חוקיהם המיוחדים. וכ-
שתביא אותם למקומות הנזכרים למעלה תיתן לכל אחד מהם מקום לבנין בית ואד-
מה לעובדה ולנטוע (עליה) כרם ותפטור אותם מן המסים מפירות האדמה למשך
152 עשר שנים. גם יקבלו תבואה במדה לפרנסת עבדיהם עד שיוציאו פירות מאדמי-
תם. וכן יסופקו (כל) צורכיהם של המשמשים בקודש, שמתוך שיזכו למנהג של חי-
153 בה מידנו יימסרו יותר לעניינינו. ותן דעתך במידת האפשר גם על עמם, שלא יפגע בו
איש'. ישמשו נא דברים אלה עדות מספקת על ידידותו של אנטיוכוס הגדול ליהודים.

ד. א. 154 אחרי הדברים האלה כרת אנטיוכוס ברית ידידות עם תלמי ונתן לו את בתו קלי-
אופטרה לאשה ויתר לו בתורת נדוניה על חילת-סוריה ועל שומרון ועל יהודה ופי-
155 גיקיה. ומשחולקו המסים לפני שני המלכים חכרו הנכבדים (את הזכות) להטיל
156 מסים איש על מקום-מולדתו ואספו את הסכום שהוטל ופרעוהו למלכים. אותו זמן
היו השומרונים משופעים בטובה וגורמים צרות רבות ליהודים, מקצצים בארצם
157 ושובים נפשיות. (מעשים) אלה קרו בימי חוניו הכהן הגדול. שפן משמת אלעזר בטל
מנשה דודו את הכהונה הגדולה, ומשהוציא זה את חייו קיבל את המשרה אחריו חוניו
בנו של שמעון הקרוי הצדיק; שמעון היה אחיו של אלעזר, כפי שאמרנו למעלה.
158 חוניו זה דעתו קצרה היתה והוא אוהב בצע, ולפיכך לא פרע את עשרים כיכר-הכסף
של המס שבביל העם, שהיו אבותיו משלמים למלכים משלהם, והביא את המלך תל-
159 מי [אבארגטס, שהיה אביו של פילופאטור] לידי כעס. שלח המלך שליח לירושלים
ובא בטענה אל חוניו, על שאינו פורע את המס, ואיים (על היהודים), שאם לא יקבל
(את הכסף) יחלק את אדמתם בגורל וישלח חיילים להתיישב עליה. שמעו היהודים
את דברי המלך ונבוכו, ואילו חוניו — שום דבר מן הדברים הללו לא הביאו לידי
חולשת-הדעת כלל מחמת תאוות-הבצע שלו.

והיה אחד יוסף, צעיר לימים עדיין, ואף-על-פי-כן יצא שם צדקתו בקרב אנשי
160 ירושלים בגלל הדרת-כבודו ותבונתו. והוא נולד לאביו טוביה מאחותו של חוניו
הכהן הגדול. כשסיפרה לו אמו על בוא השליח — שפן הוא עצמו נקרה לצאת אותה
שעה לכפר פיכול מקום מוצאו — בא אל העיר והטיח דברים כלפי חוניו, שאינו נו-
161 תן דעתו על בטחונם של בני עירו אלא רוצה להעמיד את העם בסכנה על-ידי הש-
כת כסף (מהמלך), שבשבילו, הוסיף ואמר, נטל את הנהגת העם והגיע למעלת הכ-
162 הונה הגדולה. ואם הוא אוהב בצע במידה כזו, שבשבילו יכול הוא לשאת ולראות
את ארץ-מולדתו נתונה בסכנה ובני עירו סובלים מכל מיני פורענות, הריהו מיעץ
לו לילך אצל המלך ולבקש ממנו, שימחל לו על הכסף כולו או על חלק ממנו. כשענה
163 לו חוניו, שאין הוא מתאוה למשול, ומוכן הוא, אם אפשר, לוותר אפילו על הכהונה
הגדולה, ולא יעלה אל המלך, שפן אין לבו נתון כל-עיקר לעניינים אלה — שאלו
יוסף, אם הוא מסכים שייצא בשליחות אל תלמי למען העם. וכשאמר חוניו, שהוא
164 נותן (לו) רשות, עלה יוסף אל בית-המקדש וכינס את העם לאסיפה ושילד אותם (בד-
ברים), שלא ייבהלו ולא יפחדו מפני שדודו חוניו אינו נותן דעתו עליהם, וביקש מהם
שיהא לבם סמוך ובטוח וללא חשש של אימה; שפן הבטיחם לצאת בשליחות אל המ-
165 לך ולהוכיח לו, שלא עשו כל עוול. והעם שמע את הדברים האלה והודה ליוסף. ויו-
סף ירד מבית-המקדש ונהג מידת הכנסת-אורחים בשליחו של תלמי, ולאחר שהע-
ניק לו מתנות יקרות-ערך וערך משתאות (לכבודו) ברוחב-לב במשך ימים רבים
שלח לפניו אל המלך ואמר לו, שגם הוא יבוא אחריו. שפן היה מתאוה עוד יותר
166 לנסוע אל המלך, לאחר שהשליח עורר ועודד אותו לבוא למצרים והבטיח להשתדל
שישיג מאת תלמי את כל מבוקשו. כי נתחבבה עליו מאוד מידת האצילות והנדיבות
שביוסף.

א. 167 וכשבא השליח למצרים סיפר למלך על עזות-פניו של חוניו, אף הודיעו על יקרת-
רוחו של יוסף ושעתיד הוא לבוא אליו לבקש סליחה לעם על חטאיו, כי הוא פרנסו.
ואמנם, הוא המשיך והפליג כל כך בשבחי האיש הצעיר, עד שהטה את לב המלך
ואשתו קליאופאטרה להאיר פנים ליוסף עד שלא הגיע. ויוסף שלח שליחים אל ידידיו
168 בשומרון ולווה כסף והכין את הדברים (הצריכים) לנסיעתו. (כגון) בגדים וכלי-
שתייה ובהמות-משא; ולאחר שהכין את (כל) אלה בסכום של עשרים אלף דרכמונים
169 בערך הגיע לאלכסנדריה. וקרה המקרה ואותה שעה עלו (לשם) כל ראשי-הערים של
סוריה ופיניקיה ומושליהן לשם חכירת המסים, שהיה המלך מוכר לבעלי-הנכסים
שבכל עיר. משראו הללו את יוסף בדרך הלעיגו עליו על עניותו ופשטותו. וכשבא יוסף
170 לאלכסנדריה שמע שתלמי הוא במזג ויצא לקראתו ונזדמן לפניו. והמלך ישב במר-
171 נבחו עם אשתו ועם אתנינו ידיו, — הוא שיצא בשליחות לירושלים ונתארח אצל

יוסף. (אך) ראה אותו אֶתְיִנְיֹן, הביאו מיד לפני המלך ואמר, שהוא (האיש) אשר סיפר
 172 עליו לאחר שחזר מירושלים, שהוא צעיר טוב ונדיב. ותלמי הקדים לו שלום והזמין-
 נו לעלות למרכבה, ומשישב פתח (תלמי) בתלונות על מעשיו של חזניו. אמר (לו)
 יוסף): 'סלח לו מחמת זקנותו, שהרי בוודאי לא נעלם ממך, שזקנים ותינוקות רוח
 173 אחת להם. אך מאתנו הצעירים תקבל הכול בלא שמץ של דופי'. שמח המלך על חנו
 ושנינותו של הצעיר והתחיל לחבבו עוד יותר כאילו כבר נתנסה בו. עד שקראו
 174 לשבת בבית המלך, שיהיה (אתו) יום יום בסעודתו. וכשבא המלך לאלכסנדריה ראו
 ראשי סוריה את יוסף יושב יחד אתו, ולא נעם להם הדבר.
 175 ו. וכשהגיע היום שבו עתידיהם היו מסי הערים להיחזק, עמדו כל האנשים רמייהמעה
 במקומות מולדתם לקנותם. וכשהגיע (סכום) מסי חילת-סוריה ופיניקיה ויהודה יחד עם
 176 שומרון עד לשמונת אלפים פִּכְר, ניגש יוסף (אל המלך) והלעזו על החוכרים, שעשו יד
 אחת לקבל על עצמם (לשלם) למלך מחיר קטן בעד המסים, ואילו הוא (יוסף) מבטיח לתת
 כפליים ולהעביר לו את נכסיהם של אלה שלא יצאו ידי חובתם לביתו; שפן גם (זכות)
 177 זו נמכרה יחד עם (זכות גביית) המסים. שמע המלך את דבריו בשמחה ואמר, שהוא
 מאשר לו את חכירת המסים, הואיל ועשוי הוא להרבות את הכנסותיו, ואולם שאלו,
 אם יש לו גם אנשים, שיהיו ערבים לו. ענה ואמר בכך-כך גמור: 'אתן לכם אנשים
 178 טובים ושלמים, שתתנו אמונכם בהם'. אמר לו (המלך) שִׁגִיד לו, מי הם האנשים
 האלה. אמר לו: 'אתן לך, המלך, את עצמך ואת אשתך כערבים כל אחד לצד שכנגד'.
 179 צחק תלמי וציווה לו את (חכירת) המסים בלי ערבים. דבר זה העציב מאוד את הא-
 נשים שבאו מן הערים למצרים, משום שידם היתה על התחתונה, והם חזרו בבושת-
 פנים כל אחד אל מחוז מולדתו.
 180 ה. ויוסף לקח מאת המלך אלפיים איש רגלי, כי ביקש לקבל עזרה כלשהי, כדי שיהא
 בידו להשתמש בכוח כלפי אנשי הערים אשר ינהגו בו זלזול, ולוה חמש-מאות
 181 כיכר מאת ידידי המלך באלכסנדריה ויצא לסוריה, וכשבא לאשקלון דרש את
 המסים מאת אנשי אשקלון; משלא רצו לתת כלום, ולא עוד אלא שעלבו בו,
 תפס כעשרים איש מנכדיהם והוציאם להורג ושלח את נכסיהם, (ששוויים היה)
 182 בסך-הכול כאלף כיכר, למלך, והודיעו מה שקרה. תמה תלמי על תבונתו ושיבח
 אותו על מעשיו והניחו לעשות כרצונו. כיוון ששמעו הסורים את הדברים האלה
 נבהלו, ומתוך ששיוו נגדם באזהרה חמורה את אנשי אשקלון שהוצאו להורג על
 שלא צייתו, פתחו את השערים וקיבלו את יוסף ברצון ושילמו (לו) את המסים.
 193 גם אנשי סְקִיתוּפּוּלִים ניסו לעלוב בו ולא להמציא לו את המסים, שהיו משלמים ללא
 184 ערעור. ויוסף הרג גם את ראשיהם ושלח את נכסיהם אל המלך. (כך) צבר כסף רב
 והרוויח רווחים גדולים מחכירת המסים והשתמש בנכסים שבידו לקיים בידו את

החיל אשר עשה; כסבור היה, שמחכמה היא לשמור על מקורו ויסודו של העושר,
 (שהשיג) באותה שעה, בעזרת ההון שרכש (בכוח) עצמו; (ולפיכך) שלח בסתר מת-
 185 נות הרבה למלך ולקליאופטרה ולרעייהם ולכל אנשי-המעמד שבחצר, וקנה באלה
 את ידידותם.
 186 עשרים ושתיים שנה התענג על אושרו זה והוליד שבעה בנים מאשה אחת, וגם הר-
 ליד בן אחד ושמו הורקנוס מבית אחיו שלום, שאותה נשא מטעם זה: פעם נודמן
 187 באלכסנדריה עם אחיו שהביא שמה את בתו שהגיעה לפרקה, כדי להשיאה לאחד
 מאנשי-המעלה מתוך היהודים; ובהיות יוסף (יושב) וסועד אצל המלך, והנה נכנסה
 ירקנית נאה למשתה. נתעורר בו חשקו (ובא) וסיפר את הדבר לאחיו וביקש ממנו,
 שיסייע בידו להסתיר את החטא, מאחר שהיהודים אסורים מטעם החוק לקרוב אל
 אשה נכריה, ויהא שלית טוב ויומן לו (את הדרך) לספק את תאוותו. קיבל האח בשם-
 188 חה את השליחות, עמד וקישט את בתו והביאה אליו בלילה והשכיבה אתו. ויוסף
 בשכרותו לא ידע את האמת ונודווג אל בת אחיו, ולאחר שחזר ונשנה הדבר כמה
 פעמים, גדלה והלכה אהבתו אליה. אז אמר לאחיו, שהוא מתחייב בנפשו בשל אהב-
 189 תו לרקדנית (זו), כי אפשר והמלך לא יניחנה לו. שידל אותו אחיו שלא יחשוש וא-
 מר לו לשמוח בלי פחד באשה אשר אהב, אף יקחנה לו לאשה, וגילה לו את האמת
 (ואמר), שנות היה לו להמיט קלון על בתו מלראות את יוסף משים עצמו לדיראון,
 שיבח אותו יוסף על אהבת-אח שלו ונשא את בתו והוליד ממנה בן, הורקנוס, כפי
 190 שסיפרנו למעלה. והנה בן זה, בעודנו צעיר בן שלוש-עשרה הראה את גבורתו ואת
 תבונתו הטבעית בו, עד שאחיו התקנאו בו מאוד משום שעלה עליהם בהרבה וראוי
 היה שיתקנאו בו. ויוסף ברצותו לדעת, מי מבניו הוא בעל כשרון-מעשה מטבעו,
 191 שלח אותם אחד אחד אל אנשים, שיצא להם שם טוב באותו זמן כמורים. (כל) שאר
 192 בניו, מחמת קלות-דעתם ועצלותם בעבודה חזרו אליו שוטים ונבערים-מדעת, ולאחר
 (ששלח) את אלה (הוסיף) ושלח את הצעיר שבהם, את הורקנוס, מהלך שני ימים אל
 המדבר, לזרוע באדמתו, ונתן לו שלוש-מאות צמדי בקר, ואילו את מושכות העול
 193 הסתיר. וכשבא הורקנוס אל המקום ומושכות לא היו לו, לא שת לבו לעצתם של גז-
 גי השוורים, שיעצוהו לשלוח אל אביו אנשים ולהביא את המושכות. דעתו היתה,
 שאין להוציא את הזמן לבטלה (ולשבת) ולחכות לשליחים, וחיבל תחבולה שעלתה
 194 על (דעת) גילו. שפן עמד ושחט עשרה צמדים, את בשרם חילק לפועלים ועורותיהם
 חתך ועשה מושכות וקשר בהן את העולים, ולאחר שזרע בדרך זו את האדמה, שצי-
 195 ווהו אביו (לזורעה), חזר אליו. כשבא שמח בו אביו שמחה גדולה על חכמתו ושיבח
 את חריפות שכלו ואת ההעזה שהיתה עמה והרבה עוד יותר לחבבו, כאילו הוא בנו
 יחידו יוצא-חלציו, והאחים רגזו על כך.

באותו זמן הוגד ליוסף, כי בן נולד לתלמי המלך. וכל ראשי סוריה והארץ הנתונה לשלטונו יצאו עם כבודה רבה לאלכסנדריה לחוג את יום הגינוסיה של הילד. יוסף עצמו נמנע מכך מחמת זקנתו, וחקר את בניו, אם מי מהם רוצה לילך אצל המלך. ביקשו הגדולים להניח להם ואמרו, שמגושמים הם מכדי (לצלוח) לפגישות כאלה, ויעצו לשלוח את הורקנוס אחיהם. שמה יוסף לשכנע (את הדבר) וקרא להורקנוס ושאלו, אם יכול ואם מוכן הוא לילך אצל המלך. וכשהסכים לילך והוסיף שאין לו צורך בכספים רבים לדרך, כי יהיה חיים צנועים וכך יספיקו לו עשרת אלפים דרכי מונים, נהנה יוסף מצניעותו של הבן. כעבור שעה קלה יעץ הבן לאב, שלא ישלח ממקומו מתנות למלך, אלא יתן (לו) מכתב אל סוכן ביתו שבאלכסנדריה שיספק לו כסף לקניית כל דבר יפה ויקר ביותר שיוכל למצוא. חשב האב, שהוצאות המתנות למלך יעלו בעשר כיכרים, ושיבח את הבן שמיא לו עצה טובה, וכתב לסוכן ביתו אריון, שפילפל את כל נכסיו באלכסנדריה, (ששוויים) היה לא פחות משלושת אלפים כיכר. שכן היה יוסף שולח את הכספים (שנגבו) בסוריה לאלכסנדריה, וכשהגיע המו"ד עד שבו היה חייב לסלק למלך את (דמי) המסים, היה כותב לאריון לעשות זאת. הורקנוס ביקש אפוא מאביו מכתב אל האיש הזה, וכשקיבלו יצא לאלכסנדריה. ואור לם לאחר שיצא כתבו האחים לכל רעי המלך להורגו.

כשהגיע הורקנוס לאלכסנדריה מסר את המכתב לאריון. שאלו אריון, כמה כיכרים רוצה הוא ליטול, וקיווה שידרוש עשר או קצת יותר מזה. וכשאמר הורקנוס, שהוא זקוק לאלף, נתכעס אריון והוכיחו אל פניו על שבחר לעצמו לחיות חיים של בזבז והסביר, כיצד צבר אביו את הרכוש בעמל ובכיבוש יצריו, ודרש ממנו ללכת בדרכי (אביו) מולידו, (והוסיף) כי לא יתן לו יותר מעשר כיכרים, ואלה (רק) למתנות בש"ביל המלך. נתרגז הנער ושם את אריון באזיקים. ואולם אשתו של אריון סיפרה את הדבר לקליאופאטרה וביקשה ממנה שתגער בנער. שכן היה אריון מכובד מאוד עליה.

קליאופאטרה גילתה את הדבר למלך. אז שלח תלמי אל הורקנוס ואמר, שתמה הוא, כיצד (ייתכן) שלא הופיע לפניו, אף-על-פי שנשלח אליו על-ידי אביו, ולא עוד אלא שאסר את סוכן ביתו, וציווהו אפוא לבוא ולהגיד לו סיבת הדבר. ומספרים, שהורקנוס ענה לאיש (שבא) מאת המלך, כי יאמר לו, שקיים חוק אצלם, המונע את האיש שהתקדש מלטעום מן הזבח בטרם יביא אל בית-המקדש זבח לאלוהים; לפי כלל זה גם הוא לא בא אל המלך וחיכה עד שיביא את המתנות אליו. מיטיבו של אביו, ואשר לעבד, הרי עָנָשׁ מפני שלא נשמע לפקודתו; שכן אין הבדל כלשהו. (הוסיף), אם הא"דון קטן הוא או גדול; 'כי אם לא נענוש אנשים כאלה, הרי גם אתה צפוי לכך, שני-תיניך ינהגו בך זלזול'. כששמע תלמי את הדברים האלה פרץ בצחוק, ותמה על ר"י חב דעתו של הנער.

כשנודע לאריון, שהמלך נוהג כך עם (הורקנוס) ושאינו לו כל עזרה, נתן לנער את אלף הכיכר ונשתחרר מן הכבלים. כעבור שלושה ימים בירך הורקנוס את המלכים * לשלום. והם שמחו לראותו וקיבלו את פניו בחיבה מפני כבוד אביו. והורקנוס הלך בצנעה אל הסוחרים וקנה מהם מאה נערים יודע-ספר ועולי-ימים במחיר כיכר לאיש, ומאה בתולות, כל אחת באותו מחיר. וכשנקרא לסעודה אל המלך עם ראשי הארץ הושב מתחת לכולם: שכן אלה, שחילקו את המקומות לפי מעלת (האורחים), נהגו בו ולזול מפני שצער היה. וכל אלה, שהיו מסובים עם הורקנוס, ערמו את עצ"מות מנותיהם לפני הורקנוס, כי הם עצמם הסירו את הבשר (מעליהן), עד שנתמלא השולחן שלפניו. וטריפון, שהיה איש-שעשועיו של המלך ונתמנה לבדח את הדעת (ולעורר) את הצחוק בשעת המשתאות, עמד על המלך, לאחר שזירזו אותו המסובים אל השולחן, ואמר: 'הרואה אתה, רבוני, את העצמות המונחות לפני הורקנוס? צא ולמד מזה, שגם אביו הפשיט את סוריה כולה ממש כשם שהפשיט זה את הבשר מן העצמות האלה'. צחק המלך על דברו של טריפון ושאל את הורקנוס, על שום מה מו"נחות לפניו עצמות רבות כל כך. (ענה) הורקנוס ואמר: 'בדין, רבוני: שכן הכלבים אוכלים את העצמות יחד עם הבשר, כמו אלה' — והביט לעבר המסובים, הואיל ולא היה דבר מונח לפניהם — 'ואילו בני-אדם אוכלים את הבשר ומשליכים את העצ"מות; והואיל ובן-אדם אני, עשיתי גם אני כך'. והמלך התפלא על תשובתו, שהיתה מחוכמה כל כך, ושיבח אותו על שנינותו וציווה את כל (המסובים) למחוא כף, למ"חרת הלך הורקנוס אצל כל אחד מרעי המלך ובירכם לשלום וכן כל איש מאנשי-מע"מד שבחצר המלכות, ואת עבדיהם חקר, מהי המתנה שעתידיהם הם ליתן למלך ביום הגינוסיה של הבן. וכשאמרו העבדים, שאלה יתנו עד עשר כיכרים, ואלה שהם בני-עלייה יתן כל אחד לפי גודל נכסיו, העמיד הורקנוס פנים, כמיצר על שאינו יכול להביא מתנה כזו, מפני שאין בידו יותר מחמש כיכרים. שמעו זאת העבדים וסיפרו לאדוניהם, והללו שמחו, שיוסף עתיד להיות לבז ולפגוע במלך במתנתו הדלה. וכ"שהגיע היום הגישו (כל) שאר האנשים (את מתנותיהם) למלך, ואלה שהיו סבורים שהפליגו מאוד בנדיבותם — לא יותר מעשרים כיכר, ואילו הורקנוס (הביא) את מאת הנערים ומאת הנערות שקנה, ובתתו ביד כל אחד מהם כיכר לשאתה, הגיש את הנערים למלך ואת הנערות לקליאופאטרה. השתאו הפול, וגם המלכים עצמם (הת"פלאו) ליקר-ערכן של המתנות, שעלה על כל המשוער. והורקנוס נתן גם לרעי המלך ולעומדים עליו לשרתו מתנות ששווין כיכרים רבות, כדי לחלץ עצמו מכל סכנת (שהיתה צפויה לו) מידם: שכן לאנשים אלה כתבו אחיו של הורקנוס שיהרגוהו.

219 ותלמי, בהתפעלו מנדיבות־רוחו של הצעיר, ציווהו ליטול כל מתנה שירצה. אולם הלה ביקש, שהמלך לא יעשה דבר לטובתו אלא זו, שיכתוב עליו לאביו ולאחיו. 220 והמלך, לאחר שכיבדו כבוד גדול ונתן לו מתנות נהדרות, כתב לאביו ולאחיו ולכל שריו וסוכניו ושלחו מעליו, שמעו אחיו, שפך עלתה לו להורקנוס מאת המלך ושהוא חוזר בכבוד גדול, יצאו לפוגשו ולהורגו, ואף אביו ידע זאת; שכן רגו עליו על שום הכסף (הרב) (שהוציא) על המתנות ולא נתן דעתו על שלומי. ואולם יוסף הסתיר את כעסו על בנו מפחד המלך. וכשהתנגשו האחים עמו בקרב, הרג אנשים רבים אחרים שהיו עמם, וגם שניים מן האחים, והשאר נמלטו אל האב לירושלים. והורקנוס בא אל העיר, וכשלא קיבלו איש נתיירא ונסוג אל הארץ שמעבר לנהר ירדן וישב שם וגבה מס מהבארבארים.

223 אותה שעה מלך באסיה סֶלְבָּקוֹס הקרוי סוֹטִיר, בנו של אנטיוכוס הגדול. (אז) גם 224 מת יוסף, אביו של הורקנוס. הוא היה איש טוב והולך בגדולות, והביא את עם היהודים מדלות וחולשה בעסקיו להתחלות נאות יותר של קיום במשך עשרים ושתיים שנה שהחזיק בידו את המסים של סוריה ופיניקיה ושומרון. גם חוניו דודו מת והניח את הכהונה הגדולה לשמעון בנו.

225 ומשמת גם זה ירש בנו חוניו את המשרה. אליו שלח אריאוס מלך הלאקדימונים סליחים ומכתבים. וזה פתשגן כתבם: 'מלך הלאקדימונים אריאוס לחוניו שלום. נת' קלנו בכתב אחד ומצאנו, שהיהודים והלאקדימונים מגוע אחד הם ומבית אברהם. מן הדין אפוא, שתשלחו אלינו שליחים (להודיענו) כל משאלותיכם, כי אחים אנחנו. גם אנחנו נעשה כך ונראה שלכם כשלנו ובשלנו נשתף גם אתכם. דימוטלס נושא המכתבים מביא לכם את המכתב. הכתב הוא מרובע; החותם הוא נשר אוחו בנחש'.

228 דברים אלה אפוא כלל המכתב שנשלח על־ידי מלך הלאקדימונים. והנה משמת יוסף נחלק העם על־אודות בניו. שפן כשיצאו (האחים) הגדולים למלחמה על הורקנוס, הצעיר שבכני יוסף, נתפלג העם. רובם נלחמו לצד (האחים) הגדולים, (וכן עשה) גם שמעון הכהן הגדול, בגלל קרבת המשפחה. אולם הורקנוס החליט שלא לחזור עוד לירושלים, והתיישב בחבלים שמעבר לירדן, ונלחם בלי הרף בערבים עד שהרג רבים מהם וגם לקח שבויים רבים. והוא בנה בירה חזקה, שעשאה כולה אבן (שיש) לבנה עד התקרה, והקיפה כולה תעלה גדולה ועמוקה, ופיתח (באבן) חיות־ענק. אף הוא הבקיע את (הצוק) המזדקר מן ההר שכנגד ובנה מערות באורך הרבה ריסים. אחר עשה בסלע חדרים, חלק מהם למשתאות ואחרים לשינה ולמקום־מגורים, והכ־ 232 ניס לתוכו המון מים שוטפים, דבר שהיה לאחזה לתענוג ולקישוט. ואולם את הפתחים למערות עשה קטנים (שרק) אחד, ולא יותר, יכול להיכנס בהם פנימה. הוא עשה זאת בכוונה, לשם בטחונו, שלא יהיה צפוי לסכנה לבוא במצור ולהיתפש בידי אחיו.

233 הוא הוסיף ובנה גם חצרות מצוינות בגודלן וקישט אותן בפרדסים רחבי־ידיים. ול־ אחר שכילה לבנות את המקום קרא לו טירוס. מקום זה הוא בין ערב ובין יהודה בעבר־הירדן, לא רחוק מארץ השבון. והורקנוס שלט בחבלים אלה שבע שנים, כל הזמן שמלך סלבקוס בסוריה. אחרי מותו של מלך זה נטל את המלוכה אחריו אחיו אנטיוכוס, הקרוי אפיפאנס. גם תלמי מלך מצרים, אף הוא מכונה אפיפאנס, מת וה־ 235 ניח שני בנים, שהיו עדיין רכים בשנים; הגדול שבהם נקרא פילומיטור והקטן פיסקון. וכשראה הורקנוס שלאנטיוכוס חיל גדול, וחשש שמא ייתפש וייענש על־ידו 236 על (כל) מה שעשה לערבים, שם קץ לחייו בעצם ידו. ואנטיוכוס תפס את כל נכסיו. באותו זמן מת גם חוניו הכהן הגדול, ואנטיוכוס נתן את הכהונה הגדולה לישוע אחיו, כי הבן שהניח אחריו חוניו היה עדיין תינוק. על הבן הזה נספר הפול במקומו. אולם מישוע (הוא שהיה אחיו של חוניו) נשללה הכהונה הגדולה, כשהמלך כעס עליו 238 ונתנה לאחיו הצעיר ביותר, (גם) שמו חוניו. שפן היו שלושה אלה בנים לשמעון ושלושתם הגיעו לכהונה הגדולה, כפי שסיפרנו. וישוע (זה) שינה שמו לשם אחר, 239 יאסון, ואילו חוניו נקרא מנלאוס. ואז נחלק ישוע הכהן הגדול הראשון, על מנלאוס, שנתמנה אחר־כך, וגם העם נפלג לשני צדדים. עם כת מנלאוס היו בני טוביה, ואילו רוב העם החזיק ביאסון. וכשלחץ יאסון את מנלאוס ואת בני טוביה, נמלטו (הללו) 240 אל אנטיוכוס ואמרו לו, שרצונם לעזוב את חוקי אבותיהם ואת אורח־החיים שלפי חוקים אלה וללכת אחרי חוקי המלך ולהחזיק באורח־החיים ההלני. הם ביקשו אפוא 241 שתניתן להם רשות לבנות גימנאסיון בירושלים. וכשנתן להם אנטיוכוס את הרשות, היו הם מכסים על מילתם שיהיו (נראים) כהלנים גם בשעה שהם ערומים, ונטשו בכלל כל מנהגי אבותיהם וחיקו את מעשיהם של גויים אחרים.

242 ואנטיוכוס, שמלכותו התנהלה למישרים, החליט לצאת למלחמה על מצרים, כי חמד אותה וגם משום שזילזל בבניו של תלמי, שעדיין היו רכים ולא היה בכוחם לשלוט במדינה גדולה כל־כך. הוא בא אפוא עם חיל גדול לפלוסין וסיבב בעורמה את תלמי פילומיטור וכבש את מצרים ובא אל סביבות מופ' וכבש את מופ', (ואחר) עלה על אלכ־ 243 סנדריה לכובשה במצור ולתפוש בידו את תלמי המולך שם. אולם הוא נהדף לא רָק מאלכסנדריה אלא גם ממצרים כולה, משום שהרומאים הודיעוהו, שעליו למשוך ידיו מן הארץ, כפי שסיפרנו קודם־לכן במקום אחר. (ועתה) אספר בפרוטרוט את 245 ענייני המלך הזה, כיצד השתרר על יהודה ועל בית־המקדש. כי מאחר שבחיבורי הראשון הזכרתי אותם בדרך כלל, חושב אני עכשיו להכרח (לי) לחזור ולספר עליהם ביתר דיוק.

246 כשחזר אנטיוכוס המלך ממצרים מפתח הרומאים עלה למלחמה על ירושלים העיר והגיע אליה בשנת מאה ארבעים ושלש למלכי בית סלבקוס ותפש את העיר ללא קרב, 247 א, כי־כ־ח חשמונאים א' ב

247 כי פתחו לו את השערים האנשים שהיו בדעה אחת אתו. וכשהשתלט בדרך זו על ירושלים הרג רבים מאנשי הצד־שכנגד, ולאחר ששדד כסף רב חזר לאנטיוכיה.

248 ד. ויהי לאחר שנתיים ימים בשנת מאה ארבעים וחמש, בעשרים וחמישה לחודש הקרוי אצלנו כסלו ואפלאיוס אצל המוקדונים, באולימפיאדה המאה וחמישים ושלוש, והמלך עלה עם חיל רב על ירושלים והעמיד פני מבקש שלום והשתלט במרמה על העיר.

249 אותה שעה לא חס אפילו על אלה שהכניסוהו (לתוך העיר) בגלל העושר שהיה בבית המקדש ומאהבת־בצע, וערב את לבו להפר את ההסכם שעשה עמהם כדי לשדוד את בית־המקדש, שכן ראה בו זהב רב ומערכת מתנות־קודש יקרות ביותר. וכן שדד ורוֹ־קן את בית־המקדש, ולקח גם את כלי אלוהים, את מנורות־הזהב ואת מזבחת־הזהב ואת השולחן ואת מזבחות הקטורת, ואף לא גרע (מלקחת) את הפרוכות, שהיו עשוי יות בוצ' ושני, והריק גם את האוצרות הגנוזים ולא השאיר דבר ממש, ושיקע את היהודים במספד גדול על (מאורעות) אלה. כי מנעם מלהקריב את הקרבנות מדי יום ביומו, שהיו מקריבים לאלוהים לפי התורה, ולאחר שבזז את העיר כולה, הרג רבים מהם ורבים לקח בשבי עם נשיהם וילדיהם, עד שהמון (השבויים) שגלגלו חיים 252 הגיע לעשרת אלפים בערך. ואת חלקי העיר הנאים ביותר שרף, ולאחר שהרס את חומותיה בנה את החקרא שב־עיר התחתונה: כי היתה רמה ונישאה על־פני בית־המקדש. ולפיכך חיוקה בחומות גבוהות ובמגדלים והציב משמר מוקדוני בתוכה. נר סף על אלה נשארו בחקרא רשעי העם ובני־בליעל, ומידם של אלה עלתה להם לא־

253 רחים לסבול רבות ונוראות. והמלך גם בנה על מזבחת־הקטורת מזבח והקריב עליו חזירים, והיה קרבן זה שהביא לא לפי החוק ולא לפי מסורת דת היהודים, והוא הכריח אותם לזנוח את עבודת אלוהיהם ולעבוד את האלים שהוא האמין בהם, להקים להם מקדשים בכל עיר וכפר ולבנות מזבחות ולהקריב עליהם חזירים בכל יום. אף הוא גזר עליהם שלא למול את בניהם ואיים לענוש אם יימצא איש שיעשה (דבר) נגד (הפקודות) האלה. וגם העמיד משגיח, שיסייעו להכריח אותם לקיים גזירותיו.

255 והיו רבים מן היהודים שהלכו אחרי פקודות המלך, מי מרצון ומי מפחד העונש שהוכרז, ואילו חשובי (העדה) ואצילי־הנפש לא שמו לב למלך ונתנו דעתם יותר על מני־הגי האבות מאשר על הנקמה שאיים בה עליהם אם לא יישמעו, ועל כך היו נענים

256 בכל יום וסובלים יסורים מרים עד שיצאה נשמתם: שכן היו מייסרים אותם בשוֹ־טים ומתעללים בגופם, ועודם חיים ונושמים היו צולבים אותם, ואת נשיהם ובניהם שמלו למורת רצון המלך היו חונקים ותולים (את הילדים) על צווארי הוריהם הצ' לובים. וכל ספר קדוש וספר תורה, באשר נמצא, הושמד, והמסכנים, שאצלם נמצא (הספר), הומתו גם הם מיתה מנבלת.

257 ה. כיוון שראו השומרונים את היהודים נתונים בצרה, שוב לא הודו שהם קרוביהם

ושהמקדש על הגריונים הוא מקדש לאל עליון, — והיה מעשה זה לפי טבעם, כמו שאמרנו, — אלא אמרו, שהם מתיישבים (שבאו) מן המדים והפרסים: ואמנם הם מתיישבים (מן העמים) האלה, וכן שלחו אל אנטיוכוס שליחים ומכתב והודיעו (בו) 259 לאמור: 'מזכרת מאת הצידונים שבשכם למלך אנטיוכוס תיאוס אפיפאנס. אבותינו, מחמת מגפות מסוימות שהתרגשו לעתים תכופות על הארץ ומשום שהלכו אחרי אי־זו אמונה תפלה עתיקה, הנהיגו מנהג לכבד את היום, הקרוי אצל היהודים שבת, ובנו על ההר הקרוי גריונים מקדש בלא־שם והקריבו עליו את הקרבנות כהלכתם. והנה 260 בשעה שאתה נוהג ביהודים כיצא לרשעהם, סבורים פקידי המלך שאנו עושים או־תם הדברים משום קרבנות (אליהם) והם טופלים עלינו אותן האשמות, ואילו אנו צידונים מימים קדמונים, ודבר זה ברור מרשומות המדינה. הרינו מבקשים אפוא 261 ממך, מיטיבנו וגואלנו, שתיתן פקודה לאפולוניוס מושל הפלך, ולניקאנור המוציא לפועל את פקודות המלך, הטופלים עלינו את אשמות היהודים, שלא יציקו לנו בשום אופן, שהרי שונים אנו (מהם) בגזענו ובמנהגינו, ושיכנו את המקדש בלא־שם בשם מקדש זיבס ההליני: שכן לכשייעשה דבר זה נחדל מהיות נטרדים, וגשקוד בבטחה על עבודתנו ונגדיל את הכנסותיך'. על בקשתם זו של השומרונים ענה המלך בזה 262 הלשון: 'המלך אנטיוכוס אל ניקאנור. הצידונים שבשכם מסרו (לנו) את האיגרת המ־צורפת בזה. מאחר שהאנשים שליחיהם הוכיחו לנו, בטכסנו עצה עם רעיני, שאין להם שייכות כלשהי להאשמות (שאנו מטיחים כלפי) היהודים, אלא הם בוחרים לנ־הוג ולחיות לפי מנהגי ההלנים, הרינו פוטרם אותם מן האשמות, וייקרא המקדש הנמצא אצלם מקדש זיבס ההליני, כפי שביקשו. דברים אלה שלח אנטיוכוס במכתב 264 גם לאפולוניוס מושל הפלך בשנת (מאה) ארבעים ושש בשמונה־עשר לחודש הקא־טומביאון הורקניוס.

265 בעת ההיא היה איש אחד יושב במודעין, כפר ביהודה, ושמו מהתיהו בן יוחנן בן שמעון בן חשמונאי, כוהן ממשמר יהויריב, איש ירושלים. והיו לו חמישה בנים: 266 יוחנן הקרוי הגדי, ושמעון הקרוי התטי, ויהודה הקרוי המכבי, ואלעזר הקרוי החורי, ויונתן הקרוי החפזי. מתתיהו זה ובניו היו מצרים על מעמד העניינים ועל שוד העיר 267 וביות בית־המקדש ועל פורענויות העם. ואמר, שנח להם למות על הוקי אבותיהם מלחיות חיים של חילול־קודש שכזה.

268 וכשבאו לכפר מודעין האנשים שנתמנו על־ידי המלך להכריח את היהודים לקיים מה שגזר, וציזו על אנשי המקום להקריב כפקודת המלך, ודרשו ממתתיהו לפתוח בהקרבת הקרבנות בגלל הכבוד שרצו לו מטעמים שונים וגם בגלל בניו המצוינים, שכן, (אמר־ 269 רן), אחריו ילכו גם בני העיר ועל כך ינחל כבוד מאת המלך, סירב מתתיהו לעשות (וזאת) ואמר, שאפילו יישמעו כל העמים לפקודת אנטיוכוס, אם מתוך פחד ואם מתוך (רצון)

210 למצוא חן. הוא ובניו לא יתפתו לעולם לעזוב את דת אבותיהם. וכשנשתתק נגש אחד היהודים והקריב לעיני הפול (את חקרבן) לפי פקודות אַנטיוכוס. נתמלא מתתיה חימה ורץ אליו יחד עם בניו ובידיהם חרבות קצרות והרג את האיש ההוא. וגם המית את אַפֶּלֶס שר־צבא המלך, שהכריחם (להקריב). וכמה חיילים מחייליו, ולאחר שהרס את המזבח קרא בקול ואמר: 'מי המקנא לחוקי אבותינו ולדת אלוהינו, ילך אחרי'. כך אמר ויצא עם בניו למדבר, בהשאירו את כל נכסיו בכפר. וכן עשו גם אחרים וברחו עם ילדיהם ונשיהם למדבר וישבו במערות. כיוון ששמעו זאת שר־הצבא של המלך, לקחו את החיל שהיה אותה שעה בבירת ירושלים ורדפו אחרי היהודים המדברה. וכשתפשו נסו תח־לה לשדלם (בדברים) שיחזרו בהם ויבחרו בדרך הטובה (להם) ולא יביאום לידי הכרח לנהוג בהם לפי חוק המלחמה. אולם משלא קיבלו (היהודים) את הדברים ועמדו במרדם, התנגשו אתם כדי (לעשות אתם) מלחמה ביום השבת ושרפום במערות כמות שהם, והם לא התגוננו ואף לא חסמו את המבואות. הם נמנעו מהתגונן מפני (קדושת) היום ולא רצו לעבור על כבוד השבת אפילו בשעת צרה: כי חוק הוא לנו לשבות ביום זה. וכן מתו מיתת־חנק במערות כאלף איש יחד עם הנשים והטף, אולם רבים נמלטו ונתחברו אל מתתיה ושמו אותו מנהיג (עליהם). ומתתיה הורה אותם להילחם גם בשבתות, ואמר שאם לא יעשו כך, אלא יקיימו את החוק, יהיו אויבים לנפשם, שאם יתנפל השונא עליהם דואק באותו יום והם לא יתגוננו, אין דבר אשר ימנע את אַבְדֵן כולם בדרך זו בלא־קרב. בדברים אלה הוכיח להם את הדבר ועד היום גור הגים אנו להילחם גם בשבתות כל־אימת שיש צורך בכך. ומתתיה אסף חיל רב סביב בו והרס את המזבחות והרג את הפושעים באשר יכול לתופשם — שכן רבים, מפחד (מתתיהו), התפזרו בין הגויים סביב — ואת הילדים שלא נימולו ציווה למול, ואת האנשים, שנתמנו למנוע את הדבר, גירש.

219 לאחר ששלט שנה נפל למשכב וקרא לבניו והעמידם סביבו ואמר: 'בני, הגני יוצא לדרך על־פי הגזרה, ואולם בידכם מפקיד אני את רוחי ומבקש (מכם), שלא תהיו שומרים רעים לה ותזכרו את רצונו של מי שהוליד וגידל אתכם, ותשמרו את מג־הגי האבות ותחזירו ליושנו את משטרי־החיים הקדום הנתון בסכנת־מוות ולא תתנו יד לבוגדים בו, אם מרצון ואם מאונס. וכי (על כן) בני אתם, מבקש אני מכם כי תת־מידו בכך ותתעלו על כל כפייה ואונס ותתקינו עצמכם ברוח (להיות נכונים), בשעת הצורך, למות על החוקים. תנו דעתכם על כך, שאלוהים אשר יראה אתכם (מוכנים) כך לא יעלים עין מכם, ומתוך הוקרת מידותיכם הטובות יחזור ויתן לכם את חו־קיכם וישוב ויכונן את חירותכם (שלכם), ותחיו לבטח ותתענגו על מנהגיכם. שכן גופינו הם בני תמותה וחלוף, ואילו על־ידי זכר מעשים (טובים) אנו זוכים למעלת אֶל־מוות. וזו (המעלה) רצוני שתאהבו, ותרדפו את התהילה הנאוה ותשאפו לגדולות

283 ולא תהססו למסור נפשכם עליהן. ועל הכול אני מעורר אתכם להיות בדעה אחת, ובד־בר שאחד מכם עולה בו על אחיו תוותרו זה לזה ותשתמשו בכשרונות המיוחדים לכל אחד מכם. את שמעון אחיכם, המצוין בתבונה, ראו כאב (לכם) ושמעו לכל אשר ייעצ־כם; ואולם המפפי בעוז רוחו ובכוחו יהיה לכם לשר־צבא. כי הוא ייקום את (נקמת) העם ויגן עליו מפני האויבים. אף תקרבו אליכם את הצדיקים והחסידים ותגבירו חילם.

284 לאחר שדיבר אל בניו את הדברים האלה התפלל לאלוהים, שיהיה להם לבעל־ברית ויחזיר ויקים לעם את אורח־חיינו, וכעבור זמן לא־רוב מת ונקבר במודעין, וכל העם עשה לו מספד גדול. את שלטון־הראש במדינה ירש אחרינו בנו יהודה, הוא המכבי, בשנת מאה ארבעים ושש. שכם אחד עם אחיו ואחרים, ששיתפו עצמם אתו ברצון, גירש יהודה את האויבים מן הארץ והמית את בני העם שהפרו את חוקי האבות, וטיהר את הארץ מכל טומאה.

287 כששמע על כך אַפּוֹלוֹניּוֹס שר שומרון לקח צבא ועלה על יהודה. ויהודה יצא לקרא־תו והתנגש אתו בקרב וניצחו והרג רבים מן האויבים, וביניהם גם את שר־הצבא אַפּוֹלוֹניּוֹס. את החרב אשר השתמש בה אז אַפּוֹלוֹניּוֹס הסיר והחזיק בה ופצע עוד רבים, ולאחר שלקח שלל רב מתוך מחנה האויב נסוג. וכששמע סירון, שר חילת־סוריה, שרבים נתחברו אל יהודה והוא כבר מוקף חיל שראוי להתחשב בו במערכות ובמלחמות, החליט לעלות עליו למלחמה, כי סבור היה שחייב הוא לנסות לענוש את העוברים על פקודות המלך. אסף אפוא את (כל) החיל אשר עמו וצירף אליו גם את הפליטים והפושעים מתוך היהודים, ועלה על יהודה. וכשהגיע עד לבית־חורון, כפר ביהודה, תקע שם מחנהו. ויהודה, אשר יצא לקרא־תו ונתבונן להתגרות בו, ראה שח־ייליו נרתעים מן הקרב בשל מיעוט מספרם ורעבונם, כי צמא, עמד ועודדם (בד־ברים) ואמר, שלא במספר אלא ביראת אלוהים הניצחון והעז על האויב, ודוגמה מובהקת לכך הם האבות, שלעיתים קרובות הכריעו רבבות הרבה, בגלל צדקתם ומל־חמתם לחוקיהם ולילדיהם: שכן, (אמר), גדול כוחה של אי־עשיית און. בדברים אלה שידל את האנשים, שהיו אתו, לבזוז להמון אויביהם ולעלות כאיש אחד על סירון. והוא התנגש עם הסורים והניס אותם. כי משנפל שר־צבאם מיהרו כולם לברוח, כי (חשבו) שבזה (כל) הצלתם. (ויהודה) רדף אחרי האויבים עד המישור והרג מהם כש־מונה מאות איש. השאר נמלטו אל החוף.

293 כששמע המלך אַנטיוכוס על כך נתמלא כעס גדול על מה שקרה ואסף את כל חילו וגייס שכירים רבים מן האיים, והתכונן לחדור ליהודה עם תחילת האביב. ואולם כשראה, לאחר שחילק את השכר לחייליו, שאוצרותיו הולכים ואוזלים ויש מחסור בכסף, משום שלא שולמו כל המסים עקב מרידות העמים ומשום שהיה רחבי־ידי ונדיב ולא הסתפק במה שהיה לו, החליט ללכת קודם לפרסיס ולגבות את מסי הארץ.

295 הוא השאיר אפוא אחד ליסיאס, שהיה מכובד עליו, (והפקידו) על ענייני המדינה ומסר בידו את הארצות המשתרעות מנהר פרת ועד גבולות מצרים ואסיה התחתונה, וכן גם חלק מן הצבא ומן הפילים, והטיל (עליו) לגדל את אנטיוכוס בנו (ולהשגיח עליו) 296 השגחה מלאה עד שיחזור, ולהכניע את יהודה ולהפוך את תושביה לעבדים, ולהשמיד את ירושלים ולאבד את גזע היהודים. דברים אלה הטיל המלך אנטיוכוס על ליסיאס ויצא לפרסיס בשנת מאה ארבעים ושבע, עבר את הפרת ועלה על הפחות העליונות. 297 וליסיאס בחר בתלמי בן דורימנס ובניקאנור ובגורגיאס, אנשייחיל מבין רעי המלך, ונתן להם ארבע ריבואות חיל רגלי וששת אלפים פרשים ושלחם ביהודה, וכשהגיעו ובאו עד העיר עמאוס, חנו במישור. עליהם נתווספו בעלי־ברית מסוריה ומן הארץ סביב ורבים מן היהודים שברחו וגם כמה סוחרים, שנתכוונו לקנות את השבויים הע- 300 תידים והביאו (אתם) כבלים לכבול את אלה שייתפסו וכסף וזהב לשלם מחירם. כש- הבחין יהודה במחנה הצר ובהמונו עמד ודיבר על לב אנשי־צבאו שיתאוששו ועוררם לשים באלוהים תקוותיהם לניצחון ולהתחנן לפניו בלבוש־שק כמנהג אבותיהם ולהע- תיר אליו על־ידי הציגם לפניו לראווה לבושת־תחנונים זה, המקובל בשעת סכנות גדולות, 301 שינחילם ניצחון על אויביהם. ולאחר שערך אותם לפני המנהג הקדום והמקובל על־י- הם מאבותיהם תחת יד שרי־אלפים ושרי־מערכה ולאחר ששילח את אלה שנשאו נשים מקרוב ורכשו נחלאות לפני זמן־מה, שלא יילחמו בלא אומץ־רוח בהיותם להו- 302 טים אחרי החיים כדי ליהנות מאלה, עמד ועורר את חייליו לקרב במלים אלה: 'לעור- (לם), חברי, לא תזדמן לכם שעה אחרת, שיש בה הכרח גדול יותר בעוֹנֵנְפֶשׁ ובבזו לסכ- נות משעה זו, שכן אם גילחם עכשיו באומץ־לב, ניתן לנו לשוב ולזכות בחירות, שהיא חביבה על כל הבריות בזכות עצמה, וחיבה יתירה נודעת לה מכם בגלל הזכות (שהיא 303 מעניקה לכם) לעבוד את אלוהים, ומכיוון שבידכם הדבר בטעה זו, לשוב ולהשיג את החירות הזאת ולחדש חיינו באושר ובברכה — ואלה היו החיים על־פי החוקים ומנ- הג האבות — או לשאת את חרפה הגדולה ביותר ולהשאיר (את) גזעכם ללא זרע 304 לכשתהיו רכי־לב במערכה — הילחמו לפי כורח השעה ושימו אל לבכם, שהמוות צפוי גם לבני־אדם שאינם נלחמים, והאמן תאמינו שבמותכם למען פרסי ניצחון כגון חירות, מולדת, חוקים ודת תוכו לתהילת עולם. היפנו אפוא ברוחכם, כי מחר עם שחר תתנגשו עם האויב'.

ד. חשמונאים א' ר', א"כ"ה 305 דברים אלה דיבר יהודה לעורר את הצבא. והאויבים שלחו את גורגיאס עם חמשת אלפים רגלים ואלף פרשים להתנפל על יהודה בלילה, ולשם כך לקח אתו אחדים מן הפליטים היהודים לשמש (לו) מורי־דרך, וכשהבחין בכך בן מתתיה החליט אף הוא להתנפל על אנשי האויב שבמחנה, (ולעשות) זאת בשעה שהילו (של האויב) מפולג. לאחר שסעד אפוא בעוד מועד והשאיר אורות רבים במחנה, הלך כל הלילה לקראת 306

האויב בעמאוס. משלא מצא גורגיאס את השונא במחנה חשד שהוא ברח ומסתתר בהרים, והחליט ללכת ולחפש במקום הימצאו. לפנות בוקר הופיע יהודה לפני האויב 307 שבבעמאוס עם שלושת אלפים איש דלי־נשק מחמת עניותם, וכשראה את היריבים מבוצרים ביצור היטב ומחנהם ערוך באמנות רבה, עודד את אנשיו (ואמר), שחובה עליהם להילחם אפילו בגופם (בלבד) בלא נשק, וכבר נתנה האלוהות פעמים (בע- בר) גם לאנשים שהיו נתונים במצבם ניצחון מכריע על (אויבים) רבים מהם ומזו- ינים, משום שהוקיר את עז־רוחם. והוא ציווה את התוקעים לתקוע בחוצרות, אחר 308 התנפל על האויבים שלא ציפו לכך והטיל פחד בלבם והביאם במבוכה והרג רבים (מהם) שהתייצבו בפניו, וברודפו אחרי השאר הגיע עד גזר ועד המישורים של יהוד ושל אשדוד ושל יבנה, ונפלו מהם כשלושת אלפים (איש). ויהודה ציווה את חייליו 309 שלא לחמוד את השלל (של האויב), שכן נכוננו להם עוד מערכה וקרב עם גורגיאס וחיילו; לאחר שינצחו גם אותם, אמר, או אז יוכלו לאסוף שלל לבטח, משום שלא יחא (או) עליהם (לעשות) אלא דבר זה בלבד ולא יהיו צפויים לשום דבר אחר. עוד 310 הוא מדבר את הדברים האלה אל חייליו ואנשי צבא גורגיאס ניבטו מעל ההרים וראו את הצבא שהשאירו במחנה והוא גם והמחנה נשרף: כי העשן הביא להם ממרחק את הבשורה על מה שקרה. כשנתברר אפוא לאנשים אשר עם גורגיאס, שכן הם (פני) 311 הדברים, ונוכחו לדעת שהאנשים שעם יהודה מוכנים למערכה, נבהלו אף הם ופנו לב- רות. ויהודה חזר על עקבותיו, הואיל וחייליו של גורגיאס נחלו מפלה בלא קרב, ופ- 312 שט את השלל ולקח הרבה זהב וכסף וארגמן ותכלת ושב אל ארצו בשמחה ובהלל לאלוהים על הנצחונות: כי הוסיף הניצחון הזה חלק לא מועט (להשבת) חירותם. וליסיאס, שהתחלחל ממפתלם של אלה שנשלחו, אסף בשנה הסמוכה שש ריבואות 313 איש בחזר ולקח חמשת אלפים פרשים וחדר ליהודה ועלה על ההר ונטה מתנהו בכית־צור, כפר ביהודה. ויהודה יצא לקראתו עם עשרת אלפים (איש); וכשראה את 314 המון האויבים התפלל לאלוהים, שיהיה בעזרהו, והתנגש עם חיל־החלוץ של האוי- בים וניצחו והרג ממנו כחמשת אלפים (איש) והפיל את חיתיו על השאר, ואמנם 315 כן, ליסיאס הבין את רוח היהודים, שהם נכונים למות אם לא יחיו כבני־חורין, ופחד מפני החלטתם הנואשה כמפני כוח, ואסף את שרידי חילו וחזר לאנטיוכיה ועסק שם בגיוס שכירים ובהכנות לעלות על יהודה בחיל גדול יותר.

ז. חשמונאים א' ר', א"כ"ה 316 ועתה, לאחר שניגפו שרי־הצבא של אנטיוכוס המלך פעמים רבות כל־כך, הקהיל יהו- דה (את העם) ואמר, שאחרי הנצחונות הרבים שנתן להם אלוהים חובה (עליהם) לע- לות לירושלים ולטהר את בית־המקדש ולהקריב את הקרבנות לפי החוק, ואולם כש- 317 הגיע עם כל ההמון לירושלים ומצא את בית־המקדש שומם והשערים שרופים ועש- בים עלו מאליהם בבית־המקדש מחמת השממה — למראהו זה של בית־המקדש גז-

318 דעוץ יהודה והתחיל בוכה הוא ואנשיו. עמד ובחר כמה מבין חייליו וציווה אותם להתגרות באנשים השומרים את המקדש. עד שהוא יטהר את בית המקדש. ולאחר שטיהרו בקפדנות הכניס בו כלים חדשים: מנורה, שולחן, מזבח, כולם עשויים זהב, ותלה גם פרוכות על הפתחים והשיב את הדלתות עצמן למקומן. אף הרס את המזבח ובנה (מזבח) חדש מאבנים שונות שלא סותתו בברזל. ובעשרים וחמישה לחודש כיס-
 319 לו, שהמוקדונים קוראים לו אפלאיוס, הדליקו נרות במנורה והקטירו על המזבח ושמו חלות-לחם על השולחן והעלו עולות על המזבח החדש. וקרה המקרה ודברים אלה נעשו לאחר שלוש שנים באותו יום, שבו נהפכה עבודת המקדש של היהודים לעבד-
 320 דת שיקוף טמאה. כי בית המקדש, שהושם על-ידי אנטיוכוס, עמד בשממונו שלוש שנים: שאותם דברים אירעו בבית המקדש בשנת מאה ארבעים וחמש, בעשרים וחמישה בחודש אפלאיוס, באולימפיאדה המאה וחמישים ושלוש, ובית המקדש נחנך באותו יום עשרים וחמישה לחודש אפלאיוס בשנת מאה ארבעים ושמונה, באולימפיאדה המאה וחמישים וארבע. ושמתם בית המקדש באה לפי נבואת דניאל, שנאמרה
 322 ארבע מאות ושמונה שנים קודם-לכן: כי הוא גילה, שהמוקדונים עתידים להחריבו. ויהודה חגג עם בני עירו את חידוש הקרבות בבית המקדש במשך שמונה ימים, ולא הניח שום צורה של שמחה, אלא היטיב לבם בזבחים מפוארים שעלו בדמים
 323 מרובים, וכיבד את אלוהים בשירי תהילות ומנגינות עלי גבל ושימח את העם. וגדור-
 324 לה כל-כך היתה חדותם על חידוש מנהגיהם, שניתנה להם הרשות לאחר זמן רב, בלי שציפו לכך, לעבוד את אלוהיהם, עד שחוקקו חוק לדורות אחריהם לחוג את
 325 חידוש העבודה במקדש במשך שמונה ימים. ומאותו זמן ועד היום הננו חוגגים את החג וקוראים לו (חג) האורים. ונראה לי, שנתנו את הכינוי הזה לחג, משום שאותה
 326 הזכות (לעבוד את אלוהינו) הופיעה לנו בלי שקיוונו לה. ויהודה הקיף את העיר חומה ובנה מגדלים גבוהים (כתרים) בפני גיחותיהם של האויבים, והציב בהם שומרים, וגם ביצר את העיר בית-צור, כדי להשתמש בה כבמצודה על (כל) צרה העלור-
 לה לבוא מיד האויבים.

327 ח. א. א. לאחר שנעשו (כל) הדברים האלה בדרך זו (קמו) העמים אשר מסביב, שעונים היתה צרה בתחית כוחם של היהודים, והתחברו עליהם ותפשו והרגו רבים מהם במארב ובתחבולות-עורמה. עליהם אסר יהודה מלחמות ממושכות במאמצו לעצור תגרותיהם ופגיעתם הרעה ביהודים. והוא התנפל על האדומים, בני עשו, בארץ עקרבנים והרג רבים מהם ולקח את שללם. וסגר על בני בעץ האורבים ליהודים, והקיפם ושם עליהם מצור ושרף את מגדליהם ואת אנשיהם הרג. משם יצא אחר-כך על העמונים, שהיה להם חיל גדול ורב וטימותיאוס נוהג בהם. הוא גבר גם עליהם וכבש את העיר יעזר ולקח את נשיהם ואת טפם בשבי ושרף את העיר וחזר אל יהודה. משנודע לגויים

ח. א. א. חשמונאים א' ה' א' י"ד

השכנים כי חזר יהודה, התאספו (ועלו) אל הגלעד נגד היהודים שבגבולותיהם. והיה יהודים נמלטו אל מבצר דיאטימה ושלחו שליחים אל יהודה והודיעוהו, שטימותיאוס משתדל לכבוש את מקום מפלטם. עודנו קורא את המכתבים האלה ושליחים באו
 331 גם מן הגליל והודיעו, שתושבי פתולמאס וצור וצידון ושאר העמים שבגליל התאחדו נגדם.

ב לאחר ששקל יהודה בדעתו מה לעשות לשמע שתי המצוקות האלה, פקד על שמעון
 332 אחיו לקחת שלושת אלפים איש בחר ולצאת לעזרת יהודי הגליל. והוא עצמו ויונתן
 333 אחיו השני יצאו עם שמונת אלפים אנשי-חיל אל הגלעד. בראש שאר האנשים מחילו השאיר את יוסף בן זכריה ואת עזריה, ופקד עליהם לשמור בעין פקוחה על (ארץ)
 334 יהודה ולא להתגרות מלחמה באיש, עד שיחזור. ושמעון בא אל הגליל והתנגש באוי-
 בים והניסם ורדף אחריהם עד שערי פתולמאס והרג מהם כשלושת-אלפים (איש) ופשט את החללים והוליך (אתו) את היהודים השבויים ואת הכבודה שלהם וחזר אל ארצו.

ג ויהודה המכבי ויונתן אחיו עברו את ירדן הנחר והמשיכו בדרכם מהלך שלושה ימים
 335 ממנו ופגעו בנבטים, שקידמו פניהם בשלום. והם סיפרו לו על האנשים בגלעד, שרבים
 336 מהם נתונים (בכל) רע, כשהם כלואים במצודות ובערי הגלעד, והאיצו בו, שימהר אל הגויים וישתדל להציל את בני עמו מידם. והוא שמע לעצתם ופנה אל המדבר והת-
 נפל תחילה על תושבי בצרה, וכבש אותה והפכה והרג כל זכר אשר יצלח לקרב, ואת
 337 העיר שרף באש. ואף עם רדת הלילה לא נעצר, אלא הלך כל הלילה אל המבצר, שבו נסגרו היהודים כאשר הקיף טימותיאוס את המקום עם חילו, והגיע אליו עם שחר.
 338 הוא מצא את האויבים כשהם כבר משתערים על החומות וקצתם מגישים את הסו-
 למות לעלות בהם וקצתם את כלי-המשחית, ופקד על התוקע לתקוע (תקיעת-מלחמה) ועורר את החיילים לקבל על עצמם כל סכנה מרצון למען אחים וקרובים. ולאחר
 339 שחילק את הצבא לשלושה ראשים התנפל על האויבים מאחור. וכשהבחינו האנשים מסביב לטימותיאוס בבוא מפב, שכבר קודם-לכן נתנסו בגבורתו ובהצלחתו במל-
 חמה, ברחו (על נפשם). ויהודה רדף אחריהם עם חילו והרג מהם כשמונת אלפים
 340 (איש). ואז פנה אל מצפה, עיר של גויים — זה שמה — וכבש גם אותה והרג את כל הזכרים ואת העיר גופה שרף. משם הלך והחריב את הצפון [ומקד] ובצור וערים רבות אחרות בארץ הגלעד.

ד לאחר זמן לא-רוב כונן טימותיאוס חיל גדול ומשך אליו בעלי-ברית אחרים ופיתה
 341 בשכר כמה מן הערבים לצאת אתו למלחמה, והוליך את הצבא והגיע אל מעבר לנחל מול רומפה — זו היתה עיר — ועורר את חייליו להילחם בהתלהבות. לכשינתגשו עם
 342 היהודים בקרב, ולמנוע אותם מלעבור את הנחל: שכן אם יעברו הגיד מראש לאנ-

343 שיו (שינחלו) מפלה. כששמע יהודה, שטימותיאוס התכוון לקרב, נטל את כל חילו ומיהר לקראת האויבים וחצה את הנחל והתנפל עליהם והרג את אלה שהתייצבו בפניו, והפיל מוראו על האחרים ואילצם להשליך נשקם (מידם) ולברוח. קצתם נמ- 344 לטו, וקצתם התקבצו במנוסתם במקדש הקרוי עין־קרניים וקיוו למצוא (שם) הצלה. אולם יהודה כבש את העיר והרג אותם ושרף את המקדש, והביא כליה על האויבים בדרכים שונות.

345 ה. לאחר שביצע יהודה את המעשים האלה ואסף את היהודים בגלעד יחד עם טפם ונ- 346 שיהם וכל הכבודה שלהם, היה לאל ידו להתזרם ליהודה, וכשהגיע לעיר אחת, שמה עפרון, שישבה על הדרך ואי־אפשר היה לו לנטות, וללכת בדרך אחרת ולתווך לא רצה, שלה שליחים אל תושביה וביקש מהם לפתוח את השערים ולתת לעבור את 347 העיר: שכן חסמו את השערים באבנים וגדרו את המעבר. וכשלא שמעו לו אנשי עפרון, עורר את אנשיו וכיתר (את העיר) וצר עליה, ולאחר שהנה עליה יום ולילה לכד אותה והרג כל זכר בה ושרף את כולה, (וכך) פרץ לו דרך; וכל־כך גדול היה 348 מספר ההרוגים, עד שפסעו ועברו ממש על הפגרים. ולאחר שעברו את הירדן באו אל המישור הגדול, לפני יושבת העיר בית־שאן, הקרויה סקיתופוליס בפי ההלנים. ומשם הלכו והגיעו ליהודה כשהם פורטים על נבל ושרים שירי תשבחות ועושים 349 הילולים הנהוגים בחגיגות־ניצחון, והקריבו קרבנות־תודה על הנצחונות ועל שלום הצבא: כי לא נפל איש מן היהודים במלחמות אלה.

350 ו. ויוסף בן זכריה ועזריה, שיהודה השאירים על הצבא בשעה ששמעון היה בגליל ונל- 351 חם עם אנשי פתולמאס ויהודה עצמו ואחיו יונתן היו בגלעד, רצו גם הם לזכות לת- הילה של שרי־צבא גיבורי־מלחמה ולקחו את החיל שברשותם ועלו על יבנה. וגור- גיאס שר־צבאה של יבנה יצא לקראתם, וכשהתנגשו איבדו מצבאם אלפים איש והם 352 ברחו עד לגבולות יהודה (והאויבים) [רודפים אחריהם]. תבוסה זו באתם על שה- מרו את מצוות יהודה, שלא להתגרות מלחמה באיש לפני בואו. כי נוסף על שאר תחבולות־המלחמה שלו עלול אדם לתמוה גם על כך שהבין, שעתידיהם האנשים אשר 353 עם יוסף ועזריה לנהול מפלה זו, אם יסורו בכלשהו מן הפקודות שניתנו להם. ויהודה ואחיו לא פסקו מלהילחם באדומים ולחצו אותם מכל צד, וכבשו את חברון העיר והרסו כל מבצריה ושרפו מגדליה, וההריבו את ארץ הגויים ואת העיר מרשה ובאו אל אשדוד וכבשוה ושרדוה, ולקחו כל־יזין רבים ושלל רב וחזרו ליהודה.

354 ט. א. ובאותו זמן שמע גם אנטיוכוס המלך, בעוברו בארצות העליונות, על־אודות עיר מצוינת בעושרה, המצויה בפרסים, אלימאס שמה, ומקדש עשיר של ארטמיס בתוך 355 כה מלא מתנות־קדש שונות, אף כל־יזין ושריונים, שהשאר, (כפי) שנודע לו, אלכ־ סנדר בנו של פיליפוס, מלך המוקדונים, נתרגש (אנטיוכוס למשמע) ידיעות אלה

ויצא אל אלימאס וקצר (עליה) מלחמה ושם עליה מצור. אולם תושבי העיר לא נבי- 356 חלו מפני התקפתו ולא מפני המצור ועמדו בפניו בגבורה, ותקותו של אנטיוכוס נכ- זבה. כי גירשו אותו מעל העיר ויצאו אליו ורדפו אחריו, עד שהגיע במנוסתו לבבל לאחר שקיפח רבים מחילו. ובעוד הוא שרוי בצער על כשלונו זה הודיעו לו אנשים 357 גם על תבוסתם של שרי־הצבא, שהשאיר להילחם ביהודים, ועל הכזה אשר ביד היהודים כעת. כשנוספה אפוא גם ההרדה למאורעות אלה על חרדתו הראשונה נר- 358 עש (מרוב) תוגה וחלה ונפל למשכב. משנמשכה מהלתו וייסוריו הלכו וגברו, ידע שהוא נוטה למות, ואסף את רעיו והודיעם, שהמחלה קשה היא, וגילה שייסורים אלה באו עליו משום שהרע לעם היהודים, בשודדו את בית־מקדשו ובנזהגו בחוצפה כל־ 359 פי אלוהים. ובאומרו זאת נפח רוחו, לפיכך תמה אני על פוליפיוס איש מגאלופור לים, שאיש הגון הוא, ואף־על־פיכך הוא אימר, שאנטיוכוס מת מפני שרצה לשדוד את מקדש ארטמיס שבפרס: שכן מעשה שווממים לעשותו ואין מוציאים אותו לעו- 360 לם לפועל אינו ראוי לעונש. ואם פוליפיוס סבור, שאנטיוכוס כילה את חייו מסיבה זו, הרי מהקבל יותר על הדעת, שהמלך מת בעטיו של שוד בית־המקדש שבירוש- 361 לים. ברם, אין את נפשי להתווכח על עניין זה, אם הסיבה, שאמר האיש ממגאלופוליס, היא האמת ולא זו שאנו מאמינים בה.

360 ב. לפני מותו קרא אנטיוכוס לפיליפוס, אחד מרעיו, ומינה אותו לאפיטרופוס על המלכות ונתן לו את הכתר ואת הלבוש ואת הטבעה וציווהו להביא ולמסור אותם לאנטיוכוס בנו; וביקש ממנו לשים עינו על חינוכו ולשמור לו את המלכות, ואנטיוכוס מת בשנת 361 מאה ארבעים ותשע. וליסיאס הודיע את העם על מותו ומינה את אנטיוכוס בנו למלך — כי לו היתה ההשגחה (עליו) — וקרא לו אַבפאטור.

362 בימים ההם היו שומרי החקרא שבירושלים ופליטי היהודים מצרים הרבה ליהודים. 363 שכן היו השומרים מגיחים פתאום והורגים בעולים לבית־המקדש בכוונה להקריב קרבנות; כי החקרא עמדה מעל לבית־המקדש. משום המאורעות האלה החליט יחו- 364 דה לגרש את המשמר וכינס את כל העם וצר בחזקה על האנשים בחקרא. היתה זו שנת המאה וחמישים לשלטון הסלבקיים, ויהודה בנה כלי־משחית ושפך סוללות וש- 365 קד מאוד על כיבוש החקרא. ואולם בלילה יצאו רבים מן הפליטים שבחקרא אל המ- דינה ואספו כמה מן הפושעים הדומים (להם), והלכו אל אנטיוכוס המלך וביקשו, שלא יראה באפס־מעשה בסבלותיהם מיד בני עמם, והרי הם נתונים בהם בגלל 366 אביו: שכן הפרו דת אבותיהם והמירו אותה בדת שציווה (להם) (המלך). ועכשיו, (הוסיפו), צפויה הסכנה, שיהודה ואנשיו יכבשו את המצודה על השומרים שהושמו (שם) על־ידי המלך, אם לא תישלח (כל) עזרה ממנו. כששמע אנטיוכוס הנער את 367 הדברים האלה נתמלא חימה וקרא לשרי־הצבא ולרעיו וציווה לגייס שכירים ואנשים

362 חשמונאים א' ו, יחציד

בגיל עבודת־הצבא מן המלכות. (וכך) נאסף צבא רגלים כעשר ריבואות ושתי ריבוי־
אות פרשים ושלששים ושניים פילים.

וַאֲנִטְיוֹכּוֹס לָקַח אֶת הַחֵיל הַזֶּה וַיֵּצֵא מֵאַנְטִיּוֹכְיָה עִם לִיסִיאָס, שְׂבִידוֹ הִיטָה הֵנֶהֱגַת כָּל
הַצָּבָא. וְכִשְׁבָּא לְאֶדוֹם עָלָה מִשֶּׁם לְבֵית־צוֹר, עִיר חֻזְקָה מְאֹד וְקִשָּׁה לְכִיבוֹשׁ. וְהַקִּיפָה
וַצֹּר עָלֶיהָ. אִוְלָם מֵאַחֵר שֶׁאֲנָשִׁי בֵּית־צוֹר הִתְנַגְּדוּ בְּכּוֹחַ וּשְׂרָפוּ אֶת כְּלֵי־הַמִּשְׁחִית שֶׁ־
כֵּין, בְּהִגִּיחָם לְקִרְאָתוֹ, בִּילוֹ (הַסּוּרִים) זֶמֶן רַב (בַּמַּעֲשֶׂה) הַמִּצּוֹר. כִּשְׁמַע יְהוּדָה עַל
בּוֹא הַמֶּלֶךְ הַפְּסִיק אֶת הַמִּצּוֹר עַל הַחֻקָּרָא וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ וְנָטָה מַחְנֵהוּ לִיד מִיצַר־הָרַח.
מִקּוֹם הַקְּרוֹי בֵּית־זִכְרִיָּה, בְּמֵרַחֵק שִׁבְעִים רִיס מִן הָאוֹיֵב. וְהַמֶּלֶךְ יֵצֵא מִבֵּית־צוֹר וְהוֹ־
לִיךְ אֶת חֵילוֹ אֶל הַמִּיצַר וּמִקּוֹם מַחְנֵהוּ שֶׁל יְהוּדָה וְעַם (עֲלוֹת) הַיּוֹם עָרַךְ אֶת צָבָאוֹ
לְקֶרֶב. אֶת הַפִּילִים סִידֵר שִׁילְכוּ זֶה אַחֵר זֶה, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא יִכְלוּ, מַחֲמַת הַמִּקּוֹם הַצֹּר,
לְהִיעָרֵךְ לְרוּחָב, וְסָבִיב לְכָל פִּיל וְיַחַד עִמּוֹ נָעוּ קְדִימָה אֶלֶף רַגְלִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת פָּר־
שִׁים. הַפִּילִים נִשְׂאוּ מִגְדָּלִים גְּבוּהִים וְרֹבֵי קֶשֶׁת. אֶת שֹׂאֵר הַחֵיל הָעֹלָה עַל הַהָרִים
מִשְׁנֵי הָעֵבְרִים וּלְפָנֵיהֶם עָרַךְ אֶת הַחֵיל קְל־הַנֶּשֶׁק. אִזּוּ פִקֵּד (הַמֶּלֶךְ) עַל הַצָּבָא לְהַשְׁמִיעַ
אֶת קוֹל עֲנֹת הַקֶּרֶב וְהַשְׁתַּעַר עַל הָאוֹיֵב וְחֲשָׁף אֶת שְׁלֹטֵי הַזֶּהָב וְהַנְּחוּשֶׁת, עַד שֶׁהִיָּה
נוֹגַהֵם הָעַז מִבְּהִיק וְהַהָרִים עָנוּ בְּהֵד לְקוֹל תְּרוּעַת אֲנָשָׁיו. רָאָה זֹאת יְהוּדָה וְלֹא נִבְהַל,
כִּי אִם עָמַד בַּגְּבוּרָה בְּפָנֵי הָאוֹיֵב וְהָרַג כֶּשֶׁשׁ מֵאוֹת מִן הַחֲלוּץ. וְאַלְעָזָר אַחִיו, שִׁקְרָאוּ
לוֹ הַחֲזוּרִי, בִּרְאָתוֹ אֶת הַגְּבוּהָ שֶׁבְּפִילִים מְזוּיָן בְּשִׁרְיוֹנֵי הַמֶּלֶךְ וּבְחֻשְׁבוֹ כִּי הַמֶּלֶךְ נִמְצָא
עָלָיו, חִירָף נִפְשׁוֹ (וְ)הִתְפָּרֵץ לְקִרְאָתוֹ בַּגְּבוּרָה רַבָּה וְלֵאחֹר שֶׁהָרַג רַבִּים מִן הָאֲנָשִׁים
סָבִיב הַפִּיל וְאֵת הַשֹּׂאֵר הַפִּיץ הַתְּכּוּפֶף אֶל מַתַּחַת לְבִטְנוֹ וּמַחְצוֹ וְהָרָגוּ. אִוְלָם הַפִּיל
נָפַל עַל אֲלַעְזָר וְהָרַג אֶת הַגֶּבֶר בְּכּוּבְדוֹ. כֵּךְ קִיפַח זֶה אֶת חֵייוֹ לְאַחֵר שֶׁהִשְׁמִיד בַּגְּבוּרָה
רַבִּים מִן הָאוֹיֵבִים.

רָאָה יְהוּדָה אֶת עוֹצְמַת הָאוֹיֵב וְנִסּוּג לִירוּשָׁלַיִם וְהִתְכַּוֵּן לְמִצְוֹר. וְאַנְטִיּוֹכּוֹס שִׁלַּח חֶלֶק
מִן הַצָּבָא אֶל בֵּית־צוֹר לְהִילָחֵם בָּהּ, וְעַם שֹׂאֵר הַחֵיל בָּא בְּעֶצְמוֹ לִירוּשָׁלַיִם. אֲנָשֵׁי בֵּית־
צוֹר נִבְהָלוּ מִפְּנֵי עוֹצְמַתוֹ וּבִרְאָתָם שֶׁדִּלְלוּ מוֹזוֹנוֹתֵיהֶם נִכְנְעוּ לִפְנֵיו לְאַחֵר שֶׁקִּיבְלוּ
הַבְּטָחָה בְּשַׁבּוּעָה, שֶׁלֹּא תִּבְּאוּם כָּל רַעַה מִיַּד הַמֶּלֶךְ, וְלֵאחֹר שֶׁכִּבֵּשׁ אֲנִטְיוֹכּוֹס אֶת הָעִיר
לֹא עָשָׂה לָהֶם דָּבָר, אֲלָא גִירַשׁ אֹתָם בְּלֹא כְּלִי־זִין וְשֵׁם מִשְׁמֵר מִשְׁלוֹ בְּעִיר. וְאוֹלָם זֶמֶן
רַב חָנָה וַצֹּר עַל בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁבִירוּשָׁלַיִם, כִּי הָאֲנָשִׁים בְּפָנִים הַתְּגוֹנְנוּ בְּאוֹמֶץ־לֵב:
כִּנְגַד כָּל כְּלִי־מִשְׁחִית, שֶׁהַעֲמִיד נִגְדָם הַמֶּלֶךְ, מִצָּאוֹ אֵלֶּה תַּחְבּוּלָה שֶׁכִּנְגְּדוּ. אִוְלָם מוֹזוֹנ־
תֵּיהֶם הִלְכוּ וְאוֹלוּ, כִּי הַתְּבוּאוֹה שֶׁהִיטָה לָהֶם (כִּכֵּר) נִאֲכָלָה וְהָאֲדָמָה בָּאוֹתָה שָׁנָה לֹא
נִעֲבְדָה וְנִשְׂאָרָה לֹא־זִרְעָה, הוֹאִיל וְהִיטָה זֶה הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, שֶׁבָּה חוֹק הוּא לֵנו לִשְׁ־
מוֹט אֶת הָאָרֶץ מִלְּעוֹבְדָה. לְפִיכֵךְ בְּרָחוּ רַבִּים מִן הַגִּצּוּרִים מַחֲמַת הַמַּחֲסוֹר בְּצוּרֵי נִפְשׁ.
עַד (שֶׁרַק) מַעֲטִים נִשְׂאָרוּ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ.

כָּאלֹה הָיוּ (פָּנִי) הַדְּבָרִים אֲצֵל הַגִּצּוּרִים בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ. וְכִשְׁהוֹגֵד לְלִיסִיאָס שֶׁ־הַצָּבָא

חֲשׂוֹנָאִים א'
ו', ג' ה' ס' ב'
ו', 379

וְלַמֶּלֶךְ. כִּפְּלִיפּוֹס בָּא מִפְּרָסִיס לְכוֹנֵן אֶת הַשְּׁלֹטוֹן לְעֶצְמוֹ, הָיוּ מוֹכֵנִים לְהִנִּיחַ אֶת הַמֶּ־
צוֹר וְלִצְאָת לְקִרְאָת פִּילִיפּוֹס. וְאוֹלָם הַחֲלִיטוֹ שֶׁלֹּא לְגָלוּת אֶת הַדָּבָר לְאֲנָשֵׁי הַצָּבָא וְל־
שְׂרָיו. וְהַמֶּלֶךְ צִוּוּהָ אֶת לִיסִיאָס לְדָבָר אֵלָיו וְאֵל שְׂרֵי־הַצָּבָא בְּפּוֹמְבֵי, בְּלִי שִׁיגְלָה דָּבָר
בְּעֵינֵי לְפִילִיפּוֹס, (וּרְק) יוֹכִיחַ, שֶׁהַמִּצּוֹר עָלּוּל לְהִמָּשֵׁךְ זֶמֶן רַב מְאֹד וְשֶׁהַמִּקּוֹם חֻזְקָה
מְאֹד, וְאוֹצֵר צִידָתָם כִּכֵּר דֵּל וְהוֹלֵךְ, וְכִישׁ לְסֹדֵר עֲנִינִים רַבִּים בַּמְּלָכוֹת, וְהַדָּעָה
נֹתַנָּה, שֶׁמוֹטֵב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם עִם הַגִּצּוּרִים (וּבִרְיָה) יִדְּיוֹת עִם כָּל עַמָּם וְלִהְר־
שׁוֹתָם לְקִיָּם אֶת חוֹקֵי אֲבוֹתֵיהֶם, שֶׁמִּנִּיעָתָם הִבִּיֵּאָה אֹתָם לְאִסּוֹר מִלְּהַמָּה זֶה, וְלִשְׁוֹב
הַבֵּיתָה. נָאִם לִיסִיאָס דְּבָרִים אֵלֶּה, וְהָעֶצְהָ מִצָּאָה חָן בְּעֵינֵי הַצָּבָא וְשָׂרָיו.

וְהַמֶּלֶךְ שִׁלַּח (שְׁלִיחִים) אֶל יְהוּדָה וְלְאֲנָשָׁיו הַגִּצּוּרִים אֹתוֹ וְהַבְטִיחַ לָהֶם שְׁלוֹם וְרִשּׁוּת
לְחַיּוֹת מִתּוֹךְ קִיּוֹם חוֹקֵי אֲבוֹתֵיהֶם. וְהַיְּהוּדִים קִיבְלוּ אֶת הַדְּבָרִים בְּשִׂמְחָה, וְלֵאחֹר
שֶׁקִּיבְלוּ הַבְּטָחוֹת בְּשַׁבּוּעָה יֵצְאוּ מִתּוֹךְ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. וְאַנְטִיּוֹכּוֹס נִכְנַס בּוֹ וְכִסְרָאָה אֶת
הַמִּקּוֹם וְהוּא חוֹזֵק כָּל־כֵּךְ, עָבַר עַל הַשַּׁבּוּעָה וּפִקֵּד עַל הַחֵיל לְהַקִּיף וּלְהָרוֹס אֶת הַחוֹמָה
עַד הַיִּסּוֹד. אַחֲרֵי מַעֲשֶׂה זֶה חָזַר לְאַנְטִיּוֹכְיָה וְהוֹבִיל (אֹתוֹ) אֶת חֲזִנּוֹ הַכּוֹהֵן הַגָּדוֹל,
שֶׁנִּקְרָא גַם מְנַלְאוֹס. שָׁכַן יַעֲץ לִיסִיאָס לְמֶלֶךְ לְהָרוֹג אֶת מְנַלְאוֹס, אִם רָצוֹנוֹ שֶׁהַיְּהוּדִים
יִשְׁקָטוּ וְלֹא יִטְרִידוּ אוֹתוֹ, כִּי הוּא אֲשֶׁר פָּתַח (בְּכָל) הַצִּירוֹת בְּשִׁדְלוֹ אֶת אֲבִיו לְהַכְרִיחַ
אֶת הַיְּהוּדִים לְעֻזּוֹב אֶת דַּת אֲבוֹתֵיהֶם. וְהַמֶּלֶךְ שִׁלַּח אֶפּוֹא אֶת מְנַלְאוֹס לְפָרוּיָה שֶׁל
סוּרִיָּה וְהַמִּיתָו (שֶׁם), לְאַחֵר שֶׁהִיָּה כּוֹהֵן גָּדוֹל עֶשֶׂר שָׁנִים, וְהִיָּה (אִישׁ) רִשֶׁע וּפּוֹשֵׁעַ,
שֶׁהַכְרִיחַ אֶת עַמּוֹ לְעַבּוֹר עַל חוֹקָיו, כְּדִי שִׁיפּוֹן הַשְּׁלֹטוֹן בִּידוֹ. אַחֲרֵי מוֹת מְנַלְאוֹס
נַעֲשֶׂה כּוֹהֵן גָּדוֹל אֶלְקִימוֹס, שֶׁנִּקְרָא גַם יָקִים. רָאָה הַמֶּלֶךְ אֲנִטְיוֹכּוֹס אֶת פִּילִיפּוֹס וְהוּא
כִּכֵּר שׁוֹלֵט בְּמִדְיָנָה, אֲסַר עָלָיו מִלְּחָמָה וּלְקַח בְּשָׁבִי הַמִּיתָו. וְחֲזִנּוֹ, בְּנוֹ שֶׁל הַכּוֹהֵן
הַגָּדוֹל, שֶׁאֲמָרְנוֹ עָלָיו קוֹדֵם־לָכֵן כִּי הִנִּיחָהוּ מִשׁוֹם שֶׁהִיָּה עוֹד תִּינּוֹק בְּמוֹת אֲבִיו, רָאָה
שֶׁהַמֶּלֶךְ הָרַג אֶת מְנַלְאוֹס דּוֹדוֹ וְנָתַן אֶת הַכְּהוֹנָה הַגָּדוֹלָה לְאֶלְקִימוֹס, אֶף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא
הִיָּה מִמִּשְׁפַּחַת כּוֹהֲנִים גְּדוֹלִים, מִפְּנֵי שֶׁנִּפְתָּה עַל־יְדֵי לִיסִיאָס לְהַעֲבִיר אֶת הַמִּשְׁרָה
מִבֵּית זֶה לְבֵית אַחֵר, בִּרְחַת אֶל תְּלָמִי מֶלֶךְ מִצְרַיִם. וְהוֹאִיל וְתְּלָמִי וְאִשְׁתּוֹ קְלִיאֻפָּאטֶרָה
נִהְגוּ בּוֹ כְּבוֹד, בִּיקֵּשׁ וְקִיבֵל מִקּוֹם בְּפִלֵּךְ הַלִּיפּוֹלִיס וּבְנָה בּוֹ מִקְדָּשׁ דּוֹמָה לְמִקְדָּשׁ
שֶׁבִירוּשָׁלַיִם. וְאוֹלָם עַל כֵּךְ עֲתִידִים אֲנוּ לְסַפֵּר בַּהֲזִדְמָנוֹת נֹאוֹתָה מִזֶּה.

בָּאוֹתוֹ זֶמֶן בְּעָרֶךְ בְּרַח דְּמִטְרִיוֹס בְּנוֹ שֶׁל סִלְבָּקוֹס מְרומֵי וְתַפְשָׁה אֶת טְרִיפּוֹלִיס שֶׁל
סוּרִיָּה וְשֵׁם בִּרְאָשׁוֹ אֶת כְּתֹר הַמְּלָכוֹת. אִזּוּ אֶסְפֵּף סָבִיבוֹ (עוֹד) מִסְפָּר שְׁכִירִים וְנִכְנַס (לִגְ־
בּוֹלוֹת) הַמְּלָכוֹת. הַכּוֹל קִיבְלוּ אוֹתוֹ בְּסִכֵּר פָּנִים יְפוֹת וְנִכְנְעוּ לִפְנָיו. אֶף תַּפְשׁוֹ אֶת
אַנְטִיּוֹכּוֹס הַמֶּלֶךְ וְאֵת לִיסִיאָס וְהַבִּיאוּם חַיִּים לִפְנֵי דְּמִטְרִיוֹס. בְּפִקּוּדוֹתָהּ הוֹצִאוּ הֵלָלוּ
מִיַּד לְהוֹרֵג, לְאַחֵר שֶׁמֶלֶךְ אֲנִטְיוֹכּוֹס שְׁנַתִּיִּים, כִּפִּי שֶׁכֵּבֵר סוֹפֵר בְּמִקּוֹם אַחֵר. וְאֵל דְּמִטְ־
רִיוֹס נִתְּלַקְטוּ רִשְׁעִים וּפְלִיטִים רַבִּים מִן הַיְּהוּדִים וְאִתָּם אֶלְקִימוֹס הַכּוֹהֵן הַגָּדוֹל, וְקִיטְ־
רָגוּ עַל כָּל הָעָם וְעַל יְהוּדָה וְאַחִיו וְאִמְרָו, שֶׁהִלְלוּ הָרָגוּ אֶת כָּל יִדְּיוֹ שֶׁל דְּמִטְרִיוֹס

389 י. א.
חֲשׂוֹנָאִים א'
ו', א"י

ב. השכונאים א' ז' ח"ג	393	ודמטריוס נתקעם ושלח את באככידס רעו של המלך אנטיוכוס אַפֿיפּאָנס, איש נשוא־
	394	בנים, שהופקד על מסופוטאמיה כולה, ונתן לו חיל והעמיד תחת השרתו את אֶל־
	395	קימוס הכהן הגדול וציווהו להרוג את יהודה והאנשים אשר עמו. ובאככידס יצא
		מאנטיוכיה עם חילו ובא (לארץ) יהודה ושלח שליחים אל יהודה ואחיו ודיבר אתם
	396	(דברי) ידידות ושלוש שכן רצה לתפוס אותו במרמה. אולם יהודה לא האמין (לדב־
		ריו) כי ראה, שבא עם צבא כזה, שאתו הולכים למלחמה ולא לשלום. ברם אחדים
		מן העם סמכו על מה שהכריז באככידס והשבו שלא תבוא להם רעה מיד אֶלקימוס,
	397	באשר בן עמם הוא, ויצאו אליו וקיבלו הבטחה בשבועה משניהם, שלא תאונה כל
		רעה לא להם ולא לבני סיעתם, והם הסגירו את עצמם בידם. אולם באככידס זילזל
		בשבועותיו והרג שישים מהם, והשאר, שהתכוונו לברוח אליו, גרתעו לאחר שלא
		שמר אמונים לראשונים. וכשהלך מירושלים והגיע לכפר הקרוי בית־זיתא שלח (אג־
		שים) ותפש רבים מאלה שנפלו אליו וכמה מן העם, והרג את כולם, ופקד על כל
		(העם) בארץ להישמע לאֶלקימוס והשאיר אותו עם גדוד צבא, שיוכל לקיים את הארץ
		בידו, וחזר לאנטיוכיה אל דמטריוס המלך.

ד. 402 עכשיו סבור היה דמטריוס, שסכנה בדבר גם לו ולענייניו, אם יביט באפס מעשה (ויראה) את יהודה מתעצם בכוח, ושלא את ניקאנור, המסור והנאמן לו מכל רעיו — כי הוא שברח אתו יחד מרומי העיר — ונתן בידו חיל גדול שיספיק לו, כפי ששיער, (במלחמה) נגד יהודה ופקד עליו לנהוג בעם ללא רחם. ואולם כשהגיע ניקאנור לירושלם החליט שלא להילחם מיד ביהודה, אלא בחר לתופשו בערמה. (ולפיכך) שלא אליו דברי שלום ואמר, שאני כל הכרח להילחם ולהסתכן, אלא (בדעתו) לתת לו

ובעוד ניקאנור יורד מן החקרא אל בית־המקדש יצאו לקראתו אחדים מן הכהנים וה־
זקנים ובירכוהו, והראו לו את הקרבנות שאמרו להקריב לאלוהים בעד המלך. ואו־
לם הוא הירפם ואיים עליהם, שיחריב את בית־המקדש כשיחזור, אם לא יסגיר העם
את יהודה לידו. לאחר (שהשמיע דברי) איום אלה יצא מירושלים. והכהנים פרצו
בבכי מתוך צער על הדברים (האלה) והתחננו אל אלוהים, שיחלצם מיד אויביהם.
וכשיצא ניקאנור מירושלים גזמן ליד כפר אחד הקרוי בית־חורון וחנה שם. (ושם)
נוסף עליו עוד חיל אחד מסוריה. ויהודה חנה בעדשה, כפר אחר רחוק מבית־חורון
שלושים ריס, ואחו אלפיים איש צבא. הוא עודד אותם, שלא ייבהלו מפני המון צריהם
ולא ירהרו בדבר, נגד כמה אנשים הם עומדים להילחם, אלא יתנו דעתם על כך,
מי הם ומה הפרס שעליו הם מסתכנים, ויצאו בגבורה כאיש אחד נגד האויב. והוא
חילץ אותם למערכה והתנגש עם ניקאנור, וקרב עז התחולל. ויהודה גבר על יריביו
והרג רבים מהם. לאחרונה נפל ניקאנור בקרב מפואר. משנפל, לא החזיק אף הצבא
מעמד, אלא עם אֶבֶדן ש־הצבא פנו לברוח והשליכו גם את כלי־זינם (מידיהם).
ויהודה רודף והורג (בהם) ותוקע בחוצרות, אות לכפרים סביב, כי ניצח את האוי־
בים. (ו)כשמעו תושביהם (את הדבר) יצאו מווינים במרוצה והתייצבו נגד הבור־
חים פנים אל פנים, והרגו בהם עד שלא נמלט אף אחד מן הקרב הזה והם היו תש־
עת אלפים (איש). ניצחון זה אירע בשלושה־עשר בחודש הקרוי אדר בפי היהודים.
ובפי המוקדונים דיסטרוס. בכל שנה חוגגים חגי־ניצחון ביום זה ועושים אותו יום
טוב. ואמנם, מאותו זמן נח עם היהודים מן המלחמה לשעה קלה והתענג על השלום.
אחרי־כך שוב באו עליו קרבות וסכנות.

413
חשמונאים א'
ט, נ"ד-נ"ו

414
חשמונאים א'
ה', א'ל"ב

אלה, את הלאם ואת המלכים פרסבס ופיליפוס ואת אנטיוכוס הגדול, החליט לכרות אתם (ברית) ידידות. לפיכך שלח שליחים לרומי, את אבפולמוס בן יוחנן ואת יאזון בן אלעזר מידידיה, וביקש בפייהם (מאת הרומאים) להיות לו בעלי־ברית וידידים, ולכ־
 תוב לדמטריוס, שלא יילחם ביהודים. וכשבאו שליחיו של יהודה לרומי קיבלם הסי־
 נאט, ולאחר שדיבר (עמם) על עניין שליחותם הסכים לברית. אף חיבר החלטה על הדבר הזה ושלח כתב־משנה ליהודה, בעוד שההחלטה עצמה הוחקה בלוחות־נחושת והושמה בקאפיטוליון. וזו לשון ההחלטה: 'החלטת הסינאט על ברית וידידות עם
 עם היהודים. איש מהנתונים לשלטון הרומאים לא יילחם בעם היהודים ולא יספק
 ינלחמים (בהם) אוכל או ספינות או כסף. אם יתגרה מישוהו ביהודים, יסיעום הר־
 מאים ככל שידם מגעת, ושוב, אם יתגרה מישוהו בארץ הרומאים, יבואו היהודים לעזרתם כבעלי־בריתם. ואם ירצה עם היהודים להוסיף דבר על ברית זו או לגרוע ממנה יעשה הדבר בשותפות, בהסכמתו של עם הרומאים, ומה שייתוסף יהא שריר וקיים. החלטה זו נכתבה על־ידי אבפולמוס בן יוחנן ויאזון בן אלעזר בימי יהודה הכהן הגדול של העם ושמעון אחיו שר־הצבא. כך נכרתה אפוא ברית־הידידות והסיוע הראשונה בין רומאים ויהודים.
 כשנתבשר דמטריוס על מות ניקאנור ועל אבדן הצבא שהיה עמו, שלח שוב את באכ־
 כידס עם חיל ליהודה. הלה יצא מאנטיוכיה וכשהגיע ליהודה חנה ליד העיר ארבל שבגליל ותפש לאחר מצור את אלה שנמצאו במערות שבאותו מקום — שכן רבים נמלטו אליהן — ועלה משם ומיהר לירושלים. ואולם כשגודע לו, שיהודה חונה בכפר אחד ושמו ביר־זיתא, מיהר לקראתו עם שתי ריבואות רגלים ואלפיים פרשים, ואי־
 לו ליהודה היו בסך־הכול אלף (איש). משראו הללו את המון (חייליו) של באככידס, פחדו ועזבו כולם את המחנה וברחו חוץ משמונה מאות (איש). ויהודה, אף־על־פי שנעזב מאנשי הצבא שלו והאויבים לחצו אותו ולא נתנו לו שהות כלשהי לאסוף חיל, התגבר (ועמד) להתנגש עם באככידס בשמונה מאות (אנשיו). והוא עודד אותם לקבל עליהם בגבורה את הסכנה וקרא אותם לצאת לקרב. ואולם הם אמרו לו, שאין כוחם מספיק להם להילחם בהמון־צבא גדול כל כך, ויעצו לו להיסוג הפעם ולחטוף אותם, ולכשיגייסו את אנשיהם ישוּבו־וייפגשו עם האויב. ענה ואמר (להם): 'ולואי
 ולא יסקיף השמש על מעשה כזה, שא־ראה עורפי לאויב; ואפילו תביא לי שעה זו את מותי — ומן ההכרח הוא שאמות בקרב — אעמוד בגבורה, (ונזח לי) לקבל עלי את כל הבאות משאוסוף על הנצחונות שכבר נחלתי ועל התהילה שזכיתי לה בגללם את חרפת המנוסה של שעה זו'. דברים אלה אמר יהודה אל הנותרים, ועוררם לבח לסכנה ולעלות על האויב כאיש אחד.

ובאככידס הוציא ממחנהו את חילו וערך אותו לקרב: את הפרשים ערך בשני האג־

פים. את קלי־הנשק ורובי־הקשת העמיד לפני המערכה כולה והוא עצמו היה באגף הימין. לאחר שערך כך את הצבא קרב אל מחנה האויב ופקד על המחצצר לתקוע תקיעת־מלחמה ועל הצבא להשמיע קול ענות הקרב ולהשתער. אותו דבר עשה גם יהודה והתנגש עם האויב. שני הצדדים נלחמו בעוז והקרב נמשך עד הערב. ראה יהודה את באככידס ואת החלק החזק של צבאו באגף הימין ולקח את עז־הנפש ביו־תר ועלה על חלק זה של המערכה והשתער על (החיל) שהיה שם, ופרץ את שורתו המלוכדת. אז פלש לתוך (מערכתם) והכריח אותם לנוס ורדף אחריהם עד הר עצה (זה שמו). ראו אנשי הצבא אשר באגף השמאלי את מנוסת האנשים שבאגף הימני וכיתרו את יהודה (בדרך) רדיפתו ותפשו אותו בתווך כשהם מאחוריו. הואיל ולא יכול לברוח עמד ונלחם הוא ואנשיו אתו. כשהוא מוקף אויבים. ולאחר שהרג רבים מיריביו ונתעייף נפל גם הוא. (וכך) הוציא נשמתו, וסקולים היו (מעשיו) בשעת מִי־תחו כנגד מפעלותיו המפוארים שביצע קודם־לכן. משנפל יהודה ולא היה להם לא־
 נשים שהיו אותו איש לשאת עיניהם אליו מכאן ואילך, ולאחר שנלקח מעליהם שר גדול כזה, ברחו מיד. ושמעון ויונתן, אחיו של יהודה, לקחו מאת האויבים את הגופה על־פי הסכם ונשאו אותה לכפר מודעין וקברו אותה במקום שנקבר גם אביהם. וה־עם התאבל עליו ימים רבים וכיבד אותו ברוב עם במנהגים המקובלים. כך היה סו־
 פו של יהודה, שהיה איש גיבור ובעל־מלחמה גדול וזכר את מצוות מתתיה אביו, וקיבל עליו לפעול ולסכול הפול למען חירות בני עמו. חזו גבורתו של האיש שהניח אחריו תהילה ומצבת זיכרון גדולה ביותר — (הגאולה) שגאל את עמו והוציאו מש־עבדותם של המוקדונים. והוא מת לאחר שהחזיק בכהונה הגדולה שלוש שנים.